

Dobrý pastýř

Brněnský pravoslavný věstník

číslo **3**

duben 2004 l.p.

Kristus vstal z mrtvých! **Христос воскрес!** **Χριστός ανέστη!**

Vstal z mrtvých Kristus, smrti smrt překonal
a jsoucím ve hrobech život daroval.
(tropar svátku Vzkříšení Páně)

Pascha

Světlé Kristovo Vzkříšení, svátek všech svátků, slavnost všech slavností. Stojíme v údivu nad živou přítomností Kristova Vzkříšení, nad slavnostním, prozářeným chrámem, ve kterém nás radostný velikonoční zpěv povznáší až k nebeským výšinám. Jsme naplněni radostí, chtěli bychom všechny obejmout a volat do celého světa: „Kristus vstal z mrtvých!

Vpravdě vstal z mrtvých!“

Milí bratři a sestry v Kristu!

Slovo úvodem

V tento významný a svatý den, kdy se radují nebesa a veselí se zem, Vám přeji vše nejlepší ke svátku slavného Kristova Vzkříšení a srdečně Vás zdravím věčně živým a radostným velikonočním pozdravem „Kristus vstal z mrtvých!“ – „Christos Voskresel!“

Nepomíjející radost Kristova Vzkříšení nechť přebývá ve Vašich srdcích po celý rok, abychom se dočkali i Paschy nadcházející. A jak praví sv. Jan Zlatoústý: „Kdo jste se postili i nepostili, radujte se dnes... Všichni přijměte bohatství dobroty.“

Ze srdce Vám přeji radostné prožití velikonočních svátků a Boží milost, Vám i Vaším rodinám.

Váš prot. Josef Fejsak

duchovní správce Pravoslavné církevní obce v Brně

Milí čtenáři, Kristus vstal z mrtvých!

Poslechněme si, prosím, co říká 7. kondak Akathistu k našemu Pánu Ježíši Kristu: „Jako Bůh z mrtvých jsi vstal a se slávou na nebe vstoupil a nás s sebou jsi povznesl, volající tobě Alleluja.“ Nemyslím, že bych mohl cokoli dodat. Slova tohoto chvalozpěvu řekla za mne vše podstatné! Mohu jen pevně věřit, že jsme se mohli – spolu s nejmilejším učedníkem našeho Pána – přiblížit k prázdnému Kristovu hrobu, abychom *viděli*, že Kristus tu už není, a *uvěřili*, že vstal z mrtvých tak, jak předpověděl.

Co většího si ještě přát? Snad jen to, abychom mohli jako první spatřit Světlo Kristova vzkříšení, jímž nás přišel Kristus osvitit: jako i Marie Magdalena první spatřila vzkříšeného Krista v zahradě, jehož však pro samý zármutek nad jeho smrtí zpočátku nepoznala.

Čas pláče skončil, už neplačme! Přišla Pascha, nadešel čas vzkříšení! Pospěšme proto a všem řekněme, že Kristus, Bůh náš, činí divy veliké.

Dobrý pastýř vychází s Vaší pomocí i tentokrát, už potřetí. Děkujeme a radujeme se spolu s Vámi ze „svátku všech svátků“, svaté Paschy a našeho vzkříšení.

V pravé Kristově lásce Váš Michal Dvořáček

Tajemství Vzkříšení

Drazí moji bratři! Nadešel svátek Paschy: radostný den Kristova vzkříšení a příčina veškeré radosti, den, který k nám přichází jen jednou v roce, avšak k těm, kteří pronikli do tajemství vzkříšení, přichází každý den, ba dokonce neustále. Přišla Pascha a naplnila naše srdce nesmírným veselím a nevypravitelnou útěchou – vždyť nejenže ukončila úsilí bohumilého postu, ale především ukázala naše duše zdokonalené tímto úsilím a všechny věrně přizvala ke ztišení a k vyznání diků...

A shledáte-li mé slovo hodným slyšení, přemýšlejme nyní společně a pokusme se přijít na to, v čem přesně spočívá tajemství Kristova vzkříšení, ke kterému dochází i uvnitř nás, pokud si to sami přejeme; přemýšlejme, jak v nás bývá Kristus pohřben jako v hrobě, jak se sjednocuje s našimi dušemi, jak v nás bývá

vzkříšen a jak nás spolu se sebou křísí k životu.

Poté, co byl Kristus, náš Bůh, ukřižován a na Kříž přibil hříchy celého světa, zemřel, sestoupil do podsvětí, opět z podsvětí vystoupil a znovu vstoupil do svého přečistého Těla – tehdy byl vzkříšen z mrtvých a nakonec vystoupil na nebesa s velikou mocí a slávou. Stejně tak i my: když se nyní vzdalujeme tomuto světu a jeho světské marnosti, vyznáváme utrpení Pána Ježíše Krista, sestupujeme do hrobu našeho pokání a smíření – tehdy On sám sestupuje s nebes, vstupuje do našeho těla jako do hrobu, sjednocuje se s našimi dušemi a křísí je ze smrti, způsobené našimi hříchy. On sám jim dává blahodati, abychom spatřili slávu jeho tajemného vzkříšení. A tak se Kristovo vzkříšení stává zároveň i vzkříšením naším.

Sv. Simeon Nový Bohoslovec

Světlé Kristovo Vzkříšení

O svátcích

Radostnou zvěst o Kristově zmrtvýchvstání nacházíme ve všech čtyřech kanonických evangeliích. Třetího dne po své smrti vstal Ježíš Kristus brzy ráno z mrtvých a vyšel z hrobu tak, že neporušil pečetě, kterými Židé hrob zapečetili. Bylo to možné pouze proto, že Spasitel vstal už v oslaveném, duchovním těle, jež oblékneme i my při všeobecném vzkříšení.

Vzápětí po Kristově vzkříšení nastalo velké zemětřesení. S nebe sestoupil Hospodinův anděl, odvalil kámen z hrobu a posadil se na něj. Římsí vojáci, kteří měli hrob strážit, se k smrti ulekli a uprchli zpět do města.

Za nedělního úsvitu přišly ke Kristovu hrobu zbožné ženy, aby jeho tělo pomazaly vonnými mastmi. V čele této skupiny „myronosic“ kráčela Marie Magdalena, která cestou hlasitě uvažovala: „*Kdo nám však odvalí kámen od dveří hrobu?*“ Když spatřily prázdný hrob, běžela Marie z Magdaly hned zpátky k apoštolům, aby jim oznámila, co se stalo, neboť si myslela, že Ježíšovo tělo někdo unesl. Ostatní ženy mezitím přišly až ke hrobu, našly odvalený kámen a anděla, sedícího na kameni. Anděl řekl ženám: „*Nebojte se, já vím, že hledáte Ježíše, toho ukřižovaného! On zde ale není, neboť vstal z mrtvých, jak vás na to připravoval; pojdte a podívejte se, kde leželo jeho tělo. Nyní pospěšte a běžte říci jeho učedníkům o tom, že vstal z mrtvých. On vás již předešel a čeká na vás v Galileji, tam ho spatříte.*“

Prvními apoštoly Vzkříšení se tedy staly ženy, a nikoli přední Kristovi učedníci. Po „paschalní zvěsti“ žen-myronosic se k Božímu hrobu vydali apoštolé Petr a Jan, aby se sami přesvědčili, co se vlastně stalo. Jako první z dvojice přiběhl k hrobu Jan, ale nevešel dovnitř. Vzápětí dorazil k hrobu i Šimon Petr, „*vešel do hrobky a viděl tam ležet pohřební prostěradla... Potom vešel i druhý učedník... a viděl a uvěřil.*“ První tedy uvěřil Jan: učedník, kterému Pán zjevil mnohá tajemství, který byl jeho nejmilejším učedníkem a přebývala v něm Pánova láska. Není snadné popsat jeho víru ve vzkříšení... Ať je tomu jakkoli, do duše apoštolů vstoupilo tehdy cosi nového, podobného zemětřesení; jejich duše i mysl byly naplněny zvláštním znepokojením a vzrušením, neboť stáli před novou a nevysvětlitelnou událostí.

Po odchodu apoštolů Petra a Jana zůstala u Kristova hrobu pouze Marie Magdalena. Pro Marii zůstal Ježíš Pánem i ve chvíli svého utrpení, i ve chvíli své smrti. A právě za tuto silnou, neporušenou a dokonalou víru se jí jako první zjevil Kristus Vzkříšený. Poté, co se Marie Magdalena zeptala andělů, kam položili tělo jejího Pána, „*obrátila se nazpět a užřela tam stát Ježíše, ale nevěděla, že je to Ježíš.*“ Vzkříšený Kristus k ní promluvil: „*Ženo, proč pláčeš? Koho hledáš?*“ Marie se domnívala, že je to zahradník, a řekla mu: „*Pane, pokud jsi jej odnesl, řekni mi, kam jsi ho položil, a já si ho vezmu.*“ Ježíš ji však oslovil: „*Marie!*“ Ona se obrátila, poznala jej a řekla mu hebrejsky: „*Rabbuni!*“ – to znamená: „*Učitel!*“

Největší evangelní tajemství, tajemství Kristova Vzkříšení, se odkrývá nejdříve té, která měla největší víru a lásku. I v našem životě jsou radosti, které se nedají popsat a vyjádřit slovy: jaká však musela být radost Marie Magdaleny při vidění vzkříšeného Krista! V této radosti ze Vzkříšení je cosi božského a nevyslovitelného, milého a nezaměnitelného...

Vzkříšení Ježíše Krista z mrtvých je největším a nejpravdivějším důkazem jeho Božství. Apoštol Pavel napsal: „*A pokud nevstal Kristus z mrtvých, pak je marné naše kázání, a marná je i naše víra.*“ Kristovo vzkříšení dává smysl celému dílu naší spásy a je nezpochybnitelným základem naší víry v Krista jako Božího Syna. Vždyť i život Kristovy Církve je založen na této jedinečné pravdě, neboť posláním Církve je, abychom byli účastní tohoto všeobecného **vzkříšení k životu věčnému**.

Na pravoslavných ikonách Vzkříšení vidíme Spasitele, jak vysvobozuje z otroctví pekla naše prarodiče Adama a Evu. V době, kdy spočívalo Kristovo tělo ještě v hrobě, sestoupil Bohočlověk svým duchem do podsvětí, aby vysvobodil všechny spravedlivé, kteří v naději očekávali tento den Boží spásy a Kristův příchod. Spasitel přemohl brány pekla, svázal ďábla, přemohl smrt a vstal z mrtvých jako vítěz. Tak se naplnil příslib daný Adamovi a Evě poté, co byli vyhnáni z Ráje... příslib, že přijde potomek první ženy a přemůže pokušitele.

Den Kristova vzkříšení nazýváme **Paschou**. Slovo „Pascha“ znamená vysvobození. Původně šlo o svátek starozákonní – národ Izrael si jím připomínal vysvobození z egyptského otroctví, který byl spojen se svátkem „nekvašených chlebů“. Starozákonní Židé jej slavili sedm dní a zahajovali jej sváteční hostinou, k níž býval v každé rodině připravován paschální beránek. Ježíš Kristus přinesl v obět za spásu celého lidstva sám sebe, proto o něm sv. Jan Křtitel řekl, že je „*Beránek Boží, který snímá hříchy světa*“. Kristovo vzkříšení je tedy **novou Paschou**, neboť Kristus nás vysvobodil z moci zla a smrti a daroval nám nový život. Tato Pascha je věčná.

Neděle, den vzkříšení Ježíše Krista, se stala svátečním dnem všech křesťanů namísto starozákonní soboty. Novozákonní lid už není vázán Zákonem: příchodem Krista jsme byli od něj osvobozeni a v duchovním životě žijeme z **milosti a pravdy**, kterými nás obdaroval Kristus. Jestliže sobota měla pouze dočasný význam, pak den Vzkříšení – den Páně – už nepomine, neboť po skončení tohoto pozemského života budeme všichni účastní Věčné Paschy s naším Veleknězem a Arcipastýřem Ježíšem Kristem na nebesích.

připravil Michal Dvořáček

Když kámen od Židů byl zapečetěn a vojíní střežili přecistě Tělo tvé, vstal jsi z mrtvých třetího dne, Spasiteli, a daroval jsi světu život. Proto mocnosti nebeské volaly tobě, Životodárce: sláva vzkříšení tvému, Kriste, sláva království tvému, sláva prozřetelnosti tvé, jediný Lidumile.

(nedělní tropar, hlas 1.)

Poslední zastavení před svatou Paschou

Nejdražším a nejvýznamnějším svátkem Pravoslavné církve je svatá Pascha neboli svátek Vzkříšení Páně. Zamysleme se nyní nad významem tohoto svátku. Co znamená velikonoční pozdrav, který v těchto paschálních dnech slyšíme ze všech stran: **Kristus vstal z mrtvých** (*Christos voskrese*)? Není to jen pouhý velikonoční pozdrav. V těchto slovech *Christos voskrese* spočívá celá podstata naší víry. Jaké víry? Víry v Krista, v Bohočlověka Krista, který za nás zemřel, byl pohřben a vstal z mrtvých. Apoštol Pavel praví: „*Kdyby Kristus nevstal z mrtvých, tak by i naše víra ztratila smysl.*“

Svátku Vzkříšení Páně předchází největší a nejdůležitější půst – Veliký půst, který trvá 40 dnů (podle příkladu Pána Ježíše, který se sám postil 40 dnů a strávil je v modlitbách) a končí týden před vzkříšením Páně – na **Květnou neděli**. V tento den si připomínáme slavný vjezd Ježíše Krista do Jeruzaléma. Lidé jej vítali, sekali palmové ratolesti, mávali jimi na pozdrav, mnozí pak stáli svá roucha na cestě a volali řkouce: „*Hosana! Požehnaný, který se béře ve jménu Páně!*“ Větve vrby připomínají palmové ratolesti, kterými tehdy vítali Krista. V tento den se proto svěť při bohoslužbách jívové nebo vrbové ratolesti, které se pak doma dávají za ikony.

Týden od Květné neděle do neděle Paschální se nazývá **týdnem Velkým** a všechny jeho dny od pondělí až do soboty se nazývají velikými, jinak též **strastnými**. Velkým týdnem se nazývá proto, že bohoslužebně si v něm připomínáme uskutečnění pro nás veliké a nejvyšší nutné oběti Pána Ježíše Krista. Vzpomínáme na naše spasení, které se stalo skrze dobrovolné utrpení a smrt Pána Ježíše. Na Velké pondělí, Velké úterý a Velkou středu se v chrámě slouží svatá Liturgie předem posvěcených darů sv. Řehoře Dvojeslova, papeže římského.

Na **Velký čtvrtek** si připomínáme poslední (řecky „tajemnou“) večeři Pána Ježíše s apoštoly. „*A když seděli za stolem, vzav Ježíš chléb a dobrořečiv, lámal a dával jim říka: »Vezměte, jezte, to jest mé tělo, které za vás lámáno jest*

na odpuštění hříchů.« Potom požehnal víno v kalichu a dal jim říka: »Pijte z něho všichni: neboť to jest krev má nové smlouvy, která se za mnohé vylévá na odpuštění hříchů.« A když jim podal, řekl jim: »To čiňte na mou památku.«“ Podle příkladu Pána Ježíše konali apoštolé tuto svatou Tajinu denně ve společném shromáždění věřících. Od těch dob se na každé sv. Liturgii koná svatá Tajina přijímání. Kněz přináší jako obět' Bohu chléb a víno, které se posvěcují a proměňují v pravé Tělo a v pravou Krev Pána Ježíše Krista.

Posvěcením a proměněním chleba a vína ve své Tělo a ve svou Krev a jejich podáváním k požívání přináší Pán Ježíš při každé liturgii sama sebe v obět' pro spásu lidí. Před zakončením liturgie kněz vyzývá: „S bázní Boží, ve víře a lásce přistupte.“ K svatému přijímání máme chodit co nejčastěji. Proto se také slouží sv. Liturgie.

Na Velký čtvrtek večer, kdy Pán ustanovil toto pro nás důležité tajemství, se slouží velkopáteční jitřní, při níž se čte dvanáctero výňatků z Evangelia o utrpení Pána Ježíše, neboli takzvané pašije. Po celou dobu čtení Evangelia stojí věřící s rozžatými svícemi, poukazující na to, že sláva a velebnost neopustily Pána Ježíše ani v době jeho utrpení.

Na **Velký pátek** si připomínáme nespravedlivý soud nad Pánem Ježíšem, jeho hořkou smrt na Kříži a jeho pohřbení. Toho dne se sv. Liturgie nekoná. Odpoledne, obvykle ve tři hodiny, tedy v okamžik smrti božského Spasitele, se slouží velkopáteční večerní pobožnost, spojená s vynášením tzv. Pláštěnice z oltáře do chrámové lodi, kde se klade na zvláštní, květinami ozdobený stůl. Pláštěnice je ikona, na níž je zobrazeno snětí Pána Ježíše s Kříže a kladení do hrobu. Při jejím vynášení se zpívá píseň: „*Ctihodný Josef, s dřeva snáv přecistě tělo tvé, plátnem čistým je ovinul a pokryv je věcmi vonnými, ve hrob nový je položil.*“ Pláštěnice se pokládá na stůl, jemuž říkáme Boží hrob, a vynášejí se proto, abychom ji uctivě políbili na znamení vděčnosti k Pánu Ježíši, že se za nás obětoval. Při pohledu na Pláštěnici a Boží hrob rozjímáme o utrpení našeho Pána a cítíme lítost nad svými hříchy; ve svých srdcích tak probouzíme lásku ke svému Spasiteli. Pláštěnice zůstává v chrámové lodi až do slavnosti Vzkříšení, před jejímž započatím se přenáší do oltáře a klade se na svatý prestol. Tam zůstává po celou dobu velikonoční až do svátku Nanebevstoupení, kdy se opět schovává.

Na **Velkou sobotu** se slouží liturgie, během které začíná samotný svátek Vzkříšení Páně. Za zpěvu veršů obléká kněz světlá roucha a mění se také oblečení svatého prestolu, zertveníku a analoje, takže ke čtení sv. Evangelia, které nám vypravuje o zmrtvýchvstání Pána Ježíše, je již vše převlečeno do světlé barvy, symbolizující Kristovo vzkříšení.

Oslava **Kristova Vzkříšení**, samotný **svátek Paschy**, se koná o půlnoci ze soboty na neděli velikonoční, jinde časně zrána před svítáním. Paschální oslavy začínají slavnostním církevním průvodem: třikrát se obchází chrám s korouhvemi a ikonami, věřící jdou s rozžatými svícemi a zpívají radostnou píseň: „*Vzkříšení tvoje, Kriste Spasiteli, andělé opěvují na nebesích, dej, abychom i my na zemi čistým srdcem tebe oslavovali.*“ Paschální jitřní pak začíná venku před zavřenými dveřmi chrámu za zpěvu velikonočního troparu: „*Vstal z mrtvých Kristus, smrtí smrt překonal a jsoucím ve hrobech život daroval.*“ Během jitřní bohoslužby kněz radostně několikrát pozdravuje věřící velikonočním pozdravem *Kristus vstal z mrtvých!* (*Christos voskrese!*), na něž my věřící hlasitě a radostně odpovídáme *Vpravdě vstal z mrtvých!* (*Voistinu voskrese!*) a zdravíme se navzájem, odpouštíme si všechny křivdy a třikrát se líbáme, „*christosujemsja*“ v znak radosti a křesťanské lásky. Při ukončení paschální jitřní se koná svěcení pokrmů – velikonoční paschy, mazance, obarvených vajíček, vína a ovoce, jež si věřící k svěcení přinášejí.

Bohoslužebné písně celého svátku Paschy přinášejí překrásný a hluboký věroučný a mravní smysl. Při svaté Liturgii na **velikonoční neděli** bývá čteno sv. Evangelium v několika jazycích na znamení toho, že Ježíš Kristus po svém vzkříšení poslal apoštoly hlásat „*blahou zvěst*“ ke všem národům.

Celý **velikonoční týden** je vlastně jen prodloužením svátku Paschy a nazývá se **Svět-lým**. V tomto týdnu zůstávají dveře ikonostasu otevřeny i mimo bohoslužby na znamení, že Kristovým zmrtvýchvstáním jsou nám dveře Ráje otevřeny, abychom mohli vejít v radost Pána svého. Ne nadarmo je svátek Vzkříšení nazýván „*svátkem všech svátků*“ a „*slavností nade všechny slavnosti*“.

Když sestoupil jsi k smrti, Živote nesmrtelný, tehdy peklo umrtvil jsi bleskem Božství; když pak i zesnulé z podsvětí jsi vzkřísil, všechny mocnosti nebeské zvolaly: Životodárce, Kriste, Bože náš, sláva tobě.

(*nedělní tropar, hlas 2.*)

„...pravoslavi je našemu národu vlastní a rodné...“

**rozhovor s otcem Joakimem,
igumenem Monastýru sv. Gorazda ve Hrubé Vrbce**

Před několika dny se naše farnost vrátila z pouti po Svaté Zemi. Vrcholem naší poutní cesty byl Jeruzalém a jeho pravoslavné svatyně. S Boží pomocí jsme navštívili i mnohá další místa spojená s životem a posledními dny pozemského působení našeho Pána Ježíše Krista. Při těchto cestách jsme se mohli seznámit s předními pravoslavnými monastýry v Palestině, které do dnešních dní uchovávají posvátné tradice naší Církve. Viděli jsme však také, že počet monachů na těchto místech už není tak velký jako kdysi. Je to jistě i z politických důvodů... A právě touto otázkou se otevřel náš rozhovor s otcem Joakimem, nově ustanoveným igumenem (představeným) pravoslavného Monastýru sv. novomučedníka Gorazda v Hrubé Vrbce.

Může dnes ještě dojít ke hromadnému odchodu lidí ze světa do mnišských komunit? Mohou se dnes ještě zaplnit monastýry i u nás mladými následovateli Krista tak jako kdysi, anebo tak, jak je tomu nyní například v Rusku?

Nemyslím si, že někdy v historii docházelo přímo k houfnému odchodu lidí do monastýrů... nevím. Monašství vyžaduje Boží povolání, každý touto cestou jít nemůže, je to jen jedna z cest ke spáse... i když, zdá se, nejprímější. Znám však mnoho lidí, kteří mají rodiny, řekli bychom světské starosti, a přitom žijí duchovněji než mnozí monaši. Žijí v každodenním sebezapření, slouží bližním, modlí se a postí, čtou svaté Otce, bojují o spásu duše. Svatá tajina manželství je vysoká duchovní cesta, Bůh manželům nabízí každý den nespočetné množství možností sebezapření, obětování se pro druhého, tedy kdy člověk nežije podle své hříšné vůle, podle svých tužeb, ale obětuje se pro toho druhého. I ve světě je možné nalézt spásu a i v monastýru je možné zahynout.

V Rusku je jiná situace, tisíciletá tradice mnišství, zástupy svatých monachů a monachyň, kteří se dnes modlí za ruskou zemi na nebesích a o kterých ruští věřící mohou číst v knihách jako o svých předcích. Monašství tam zapustilo hluboké kořeny, vidíme, že ani bolševici s tím nic nemohli udělat, přestože se sedmdesát let urputně snažili. Velké, kvalitní a tradiční monastýry nevznikaly deset či dvacet let, budovaly se staletí. Myslím si, že monastýry jsou svým způsobem jakýmsi zrcadlem toho, jak žijí lidé ve světě. Vždyť monaši přišli ze světa, nenarodili se v monastýrech, byli vychováváni svými rodiči, učiteli, vyrůstali ve světském prostředí, a to všechno si s sebou nesou do svých monastýrů. Ti, kteří byli od dětství vychováváni ve zbožnosti, jako třeba ctihodný Sergej Radoněžský, se velmi lehce přizpůsobili strohému a skromnému mnišskému způsobu života, byli od dětství zvyklí žít duchovně.

Jestliže však někdo uvěřil později a byl o duchovní vedení v dětství ochuzen, nese si přirozeně své světské návyky i do monastýru, musí se do mnoha věcí nutit, musí bojovat s tím starým v sobě. U nás na Moravě bude takový monastýr, jaký si zasloužíme, k jakému dorosteme.

Vy sám jste prošel ruskou monastýrskou školou v Trojicko-sergijevské lávře poblíž Moskvy. Co však považujete za nejdůležitější pro naše místní prostředí? Může dojít k obnově a růstu pravoslavného vyznání v naší zemi? A pokud ano, za jakých podmínek?

My všichni v to jistě doufáme a modlíme se za to. Jsem přesvědčen o tom, že pravoslavlí je našemu národu vlastní a rodné. Setkáváme se však s falešnými předsudky a s dezinformacemi. Komunismus, ale i jinoslavné vlivy v naší zemi pokrývaly pohled na čistou křesťanskou víru. Je zde ještě moc práce, ale na druhou stranu znám mnoho lidí, kteří Bohu horlivě slouží a chtějí pro pravoslavnou misii udělat vše, co bude v jejich silách. Když si vzpomenu, kolik věřících navštěvovalo naše chrámy před deseti lety, naplňuje mě to nadějí. V Olomouci dnes chodí do chrámu podstatně více lidí, navíc mnoho mladých, o Brnu ani nemluvě. Otec Augustýn mně poslal fotky z loňské Paschy v Hradci Králové, bylo tam téměř dvě stě věřících... když jsem v Hradci sloužil před několika lety, na archijerejskou bohoslužbu nepřišlo víc než deset lidí. V Praze budou stavět nový chrám, jelikož ostatní jsou už přeplněné. Rozhodně musíme být v těchto věcech strážliví, ale určité skutečnosti dávají naději do budoucna.

Je podle Vás dobře, že je monastýr v Hrubé Vrbce vlastně na samotě, vzdálen od městských center? Nebo spíše naopak? Není škoda, že je tak daleko od míst, kde prožívají pravoslavní Češi svůj všední den?

Zdá se mně, že nás tak trochu pohlcuje spotřebitelský duch, tedy: chci mít plný servis, vše nejlépe až do domu, bez námahy. Rusové jezdí do monastýrů stovky, někteří až tisíce kilometrů, a jezdí pravidelně, berou si na to třeba dva týdny dovolené. Nemyslím si, že naše eparchie je až tak velká, že by jakékoliv místo v ní mohlo být pro někoho výslovně daleko. A lidé budou jistě jen rádi, že z toho svého každodenního městského shonu alespoň na chvíli utečou, projdou se tady po lese, zklidní se, duševně i duchovně si odpočinou. Navíc k nám začínají jezdit i lidé ze Slovenska, pomalu i z Vídně, pro které jsme vlastně nejbližším monastýrem v okolí.

S jakými pocity jste přijímal igumenské žezlo a hodnost igumena po prvním představeném, zesnulém archimandritovi Kyrillovi (Pospíšilovi)?

S pocity mladého člověka, který by měl být správně ještě alespoň dvacet let poslušníkem a dalších dvacet let prostým monachem, a teď ho najednou ustanovují jako představeného monastýru. Co k tomu dodat? Ale taková je asi situace, Bůh je všemocný, jen s Jeho pomocí.

Znal jste otce Kyrilla? Vždyť i on byl postřížen v Trojicko-sergijevské lávře.

Otec Kyrilla jsem samozřejmě dobře znal, několik let jsem byl v Olomouci žalmistou, tehdy tam otec Kyrill ještě působil. V Monastýru svatého Gorazda jsem s ním prožil celý rok, potom jsme společně odjeli do lávry. On v lávře

přijímal Velkou schimu a já malou schimu, bylo to na jaře roku 1997. Malou schimu však otec Kyrill v mládí v lávře nepřijímal, byl tehdy postřižen ještě na Moravě, do Moskevské duchovní akademie jel už jako jeromonach. V roce 1997 byl otec Kyrill v lávře jen tři měsíce, ale dodnes na něj monaši i věřící vzpomínají, až do konce jeho života mu z Ruska posílali dopisy a stále se mě na něj vyptávali. Chodíval v lávře pravidelně na zpověď věřících a za chvíli se kolem něj vytvořila skupina stálých kajníků. Byl velmi trpělivý. Když už ostatní monaši nemohli a odcházeli ze zpovědi do kelií, jediný otec Kyrill pokorně seděl a trpělivě všem naslouchal, až se před ním vytvářela dlouhá fronta. Potom ho monaši museli až téměř násilně odvádět na oběd. Dvě zbožné paní z Moskvy chtějí v Rusku o otci Kyrillovi dokonce napsat malou brožuru, stále mně píší, abych jim poslal nějaké materiály. Věčná památka otci Kyrillovi, s nadějí prosíme o jeho spásu.

Toto číslo Dobrého pastýře vyjde ke svátku Svaté Paschy. Mohl byste čtenářům přiblížit tradici slavení Paschy ve Vašem „domovském“ monastýru, v Trojicko-sergijevské lávře?

Pascha v Rusku a obzvláště v lávře je silným duchovním zážitkem. Chrám my přeplněné k prasknutí, dunění mohutných zvonů, radostné dynamické nápěvy, spontánní volání „Christos voskrese!“ Vždyť na uctění tohoto svatého dne se lidé dlouhými bohoslužbami, půstem, zdrženlivostí a pokáním připravovali dlouhých 48 dní, jestliže počítáme i Strastný týden. Monaši v lávře vymysleli lákadlo pro děti. Ty děti, které během paschální jitřní hlasitě odpovídají knězi na pozdrav zvoláním „voistinu voskrese!“, okamžitě dostávají sladkou odměnu. Tak si jistě dovedete představit ten silný dětský řev.

Jaký je Váš názor na problém východní a západní paschálie?

Všechny samostatné pravoslavné Církev oslavují Paschu společně, jednotně. Jen finská Církev oslavuje oficiálně Paschu západní, ale jak známo, finská Církev není samostatná, je jen autonomní, jsou jí tudíž dovoleny jisté ústupky. Myslím si, že pro člověka, který žije v jinoslavném prostředí, je velmi důležité uvědomění si jednoty všech pravoslavných křesťanů na celém světě. Jsme jako jedno tělo a všichni společně, jak to ustanovili i svatí Otcové na Všeobecných sněmech, oslavujeme nejvýznamnější svátek naší Církev, Světlé Kristovo Vzkříšení. Já vím, že dnes se mnou oslavují Paschu pravoslavní věřící v Jeruzalémě, kde na Velkou sobotu, výhradně v době slavení východní paschálie, na svíce věřících zázračně sestupuje Blahodatný Oheň. A také v Řecku, Rumunsku, Rusku, Gruzii, Anglii, USA, Japonsku, Francii či Německu, v Africe, v arabských zemích a vůbec všude, kde lidé pravoslavně oslavují Krista.

Roku 1948 se konal v Moskvě sněm, kterého se účastnili zástupci prakticky všech místních Církví, byli tam i zástupci naší autonomie, a všichni se dohodli na společném slavení výhradně východní paschálie. I usnesení našeho Posvátného synodu z roku 1956 nařizuje, aby se ve všech našich eparchiích slavila společně s ostatními pravoslavnými církvemi pouze východní paschálie. A místní sněm z roku 1999 opět vybízí všechny obce, aby přešly na slavení Paschy podle kánonů pravoslavné Církev, tedy východní. Já nemohu než se tomuto požehnání s radostí podřídit, vidím v tom Boží řízení našeho

církevního života. Navíc jsem ani na Rusi, ani na Svaté Hoře nenalezl jediného starce či teologa, který by slavení západní paschálie akceptoval, i tolerantní a láskyplný starce Kyrill z lávry byl v tomto naprosto nekompromisní. Když jsme asi před deseti lety v Olomouci přešli na slavení východní paschálie, počet věřících, kteří přicházeli na Paschu, se začal rapidně zvyšovat. Podobné zkušenosti má i zmiňovaný otec Augustýn v Hradci Králové, otec Jan v Jihlavě, o brněnské farnosti ani nemluvě. I otec Cristian ve své době v Kroměříži zavedl východní paschálii a během krátké doby se tam vytvořila z prakticky vymírající obce silná farnost, z níž dnes máme dva duchovní, otce Libora Raclavského a otce Petra Klokočku. Netvrdím, že se to podařilo jen díky východní paschálii, to rozhodně ne, ale minimálně nebyla pro lidi překážkou k přijetí pravoslaví, právě naopak. Nevím, jak bychom mohli někoho misijně oslovit západní paschálií. Naše Pascha je vždy v neděli, nikdo tedy nemůže říci, že na východní paschálii nemůže do chrámu přijít, protože není státní volný den. A navíc se v poslední době státem uznávaný svátek velikonocní proměnil spíše na jakousi pohanskou veselici. Pomlázka, vybírání peněz a alkohol, to je ústřední zájem, zvěst o Kristově Vzkříšení v tom poněkud zaniká. Věřím, že i naše eparchie se postupně ve slavení Paschy sjednotí a všichni budeme oslavovat Vzkříšení našeho Pána a Spasitele společně, jak o to usilovali i svatí Otcové na sněmech.

*Hrubá Vrbka, 1./14. 2. 2004, otázky kladli md a jč
(pokračování rozhovoru uvedeme v příštím čísle)*

„Svetisja, svetisja, novyj Ierusalime... Skvěj se, skvěj se, nový Jeruzaléme, neboť vzešla nad tebou sláva Hospodinova,“ zpívá se v irmosu 9. písně kánonu Vzkříšení. Odkud vzal nový Jeruzalém svoji novou slávu? Ze strádání Pána Ježíše Krista. To on ozdobil a zkrášlil toto nové město svým getsemanským potem, svou golgotskou krví. A vzešel nádherný a podivuhodný Sión! Teprve pak zve Svatá Církev všechny nás, věřící, abychom vyšli vstříc svému Ženichu.

Ctihodný starce Anatolij Optinský

Životy svatých

„Milovníci Kristovi, hle, zasvitl nám zářivý svátek přebлаženého otce našeho Cyrila, nového apoštola a učitele všech krajů, který se zaskvěl zbožností

a krásou na zemi jako slunce osvěčující záblesky trojosobního božství celý svět...“ Tak začíná svoji Chvalořeč o sv. Cyrilu jeden z jeho učedníků, sv. Kliment Ochridský. Z jeho vzletných formulací můžeme vyčíst oddanou věrnost muži, jenž položil základy slovanské vzdělanosti, literární samostatnosti a pravé zbožnosti, jenž spolu se svým bratrem zazářil jako drahocenná perla svatého Pravoslaví v naší dávné vlasti. „V jeho srdci si Moudrost Boží zbudovala chrám a na jazyku jeho jako na cherubovi spočíval ustavičně Duch Svatý.“ Poslyšme, drazí bratři v Kristu, život sv. Konstantina, řečeného Filosofa, který v blízkosti konce své pozemské pouti oblékl na sebe velkou schimu a s ní i jméno Cyril.

Svatý Cyril, učitel Slovanů

Sv. Konstantin-Cyril se narodil jako nejmladší ze sedmi dětí zbožných rodičů Lva a Marie, kteří žili v městě Soluni, v řecké Makedonii. Otec zastával úřad drugária, tedy správce velké správní jednotky v tehdejší byzantské říši. Když dítě po porodu předal chůvě, aby je odkojila, nemluvítko se vzpíralo přijmout jiný prs než matčin. Stalo se tak Božím řízením, aby dobrá ratolest vyrostla z dobrého kořene.

V sedmi letech měl Konstantin sen, se kterým se svěřil svým rodičům: *„Náčelník shromáždil všechny dívky našeho města a řekl mi: Vyber si z nich, kterou chceš za ženu a pomocníci věkem ti rovnou. Já jsem se na všechny podíval a prohlédl si je a uviděl jednu krásnější než všechny ostatní... její jméno bylo Sofia, tj. Moudrost: Tu jsem si vyvolil.“* Rodiče Konstantinovi pravili: *„Synu, Moudrost žije nad slunce, a přivedeš-li si ji, aby byla tvou chotí, zbavíš se skrze ni mnohého zla.“*

Jednoho dne si chlapec vyšel s ostatními dětmi do polí na lov. Vzal s sebou svého krahujce, ale sotva jej vypustil, strhl se Božím řízením vítr, ptáka uchvátil a odnesl. Hoch z toho upadl v tesnotu a žal a dva dni nejedl. Stalo se tak proto, že milosrdný Bůh nechtěl, aby Konstantin navykl světským věcem, a tak jej snadno ulovil svou láskou.

Ve školách prospíval nad ostatní žáky, oplýváje velmi bystrou pamětí. Již záhy se seznámil s díly sv. Otců, oddával se jejich studiu, a nejvíce si oblíbil knihy sv. Řehoře Bohoslovce, jimž se učil nazpaměť. Po příchodu do Cařihradu svěřili Konstantina véhlasným učitelům. Za tři měsíce se naučil gramatice, ovládl Homéra a geometrii, u Lva a Fotia, budoucího patriarchy, se pak vzdělával v dialektice a všech naukách filosofických. Mimo to si osvojil rétoriku a aritmetiku, astronomii a muziku a veškeré další řecké obory. Pro jeho učenost jej začali nazývat „Filosofem“. Konstantinova filosofie však byla osvícena blahodati Ducha Svatého, a když se světce jednou zeptali, co je to filosofie, odpověděl s pokorou: *„Poznání věcí božských i lidských, nakolik se člověk může přiblížit Bohu, neboť učí člověka, aby byl svými skutky obrazem a podobností toho, který ho stvořil.“*

Na císařském dvoře brzy poznali Konstantinu vzdělanost a touhu po věcech duchovních, a snažili se ho proto učinit hlavním knihovníkem u patriarchy při chrámu sv. Trojice. Pokorný Konstantin, v té době již vysvěcený na kněze (jeromo-

nacha), se s vysokou hodnotí nesmiřil: tajně odešel k Úzkému moři (do thráckého Bosporu) a skryl se, jak někteří uvádějí, v klášteře Kleidon. Nakonec jej takřka násilím přiměli, aby se vrátil, převzal na konstantinopolské akademii profesorskou katedru a vyučoval tuzemce i cizince filosofii.

Svou učenost a svatou zbožnost prokázal v mnoha bohosloveckých sporech své doby. Když patriarcha Jan Grammatikos vystoupil proti účtce ke svatým obrazům (ikonám), byl to právě Konstantin, kdo jej usvědčil z omylu a dokázal správnost uctívání ikon. Ve čtyřiaadvaceti letech vyzval císař Filosofa, aby se postavil Agarénům (muslimům), kteří se rouhali sv. Trojici a vytýkali křesťanům, že jediného Boha rozdělují na tři. Podobně jako David zvítězil třemi kamínky nad mocným Goliášem, přemohl Konstantin svého protivníka vírou v trojediné božství, dokázav pravost křesťanské víry v jediného Boha ve třech Osobách, Otce i Syna i Svatého Ducha.

Po návratu od Agarénů se zcela odřekl světského života, usadil se na tichém místě a zabýval se toliko duchovním životem. Nic neschoval pro zítřejší den, ale všechno rozdával chudým a starost skládal na Boha. Zakrátko odešel na Olymp v Malé Asii k svému bratru Metoději, kde se usadil a bez ustání vysílal modlitby k Bohu, zabýváje se pouze knihami.

V té době však přišli do Konstantinopole poslové od Chazarů a žádali o radu nějakého učeného muže, aby zjistili, k jakému náboženství se přimknout: zda k židovskému, muslimskému či křesťanskému. Císař dal ihned vyhledat Konstantina a přikázal mu: „*Jdi, Filosofo, k těm lidem a sestav si pro ně odpověď a řeč o Svaté Trojici s její pomocí, neboť nikdo jiný to nesvede lépe než ty.*“ Konstantin se spolu se svým bratrem Metodějem vydal bez otálení na cestu. V Chersonu se Bohem osvícený Filosof zakrátko naučil židovské a samaritánské řeči. Jakmile začal číst samaritánské knihy zcela bez chyb, jeden ze Samaritánů zvolal: „*Vpravdě, kdo věří v Krista, rychle přijímají Ducha Svatého a milost.*“ Samaritán přijal bez váhání křest i se svým synem.

Při své chazarské misi se sv. Konstantin dozvěděl, že při břehu Černého moře na Krymu doposud leží tělesné ostatky sv. Klimenta, mučedníka a biskupa římského. Takto se světec modlil k Bohu: „*Důvěřuji v Boha a mám naději ve svatého Klimenta, že jej najdu a vynesu z moře.*“ Když spolu s duchovenstvem a věřícími dospěl na označené místo, moře se utišilo a mohlo se začít kopat. Přítomní ihned ucítili silnou vůni jako z kadidla a zakrátko se ukázaly svaté ostatky. Vyzvedli je s hlubokou úctou a slávou a před zraky početného davu je zanesli do města.

Poté, co sv. Konstantin odpověděl na všechny pochybovačné otázky Chazarů, pozval jej chazarský chagan k sobě a pravil mu: „*Bohem jsi byl sem poslán k našemu vzdělání a od něho ses naučil všemu Písmu, všechno jsi řádně vypověděl a dosyta jsi nás všechny potěšil medovými slovy svatých knih.*“ Na dvě stovky Chazarů se pak zřeklo pohanství a nezákonných sňatků a přijalo svatý křest. Nastal čas loučení, a tu se chagan Filosofo zeptal, jaký dar mu může nabídnout. Konstantin jej požádal o vydání řeckých zajatců. Vydali mu jich dvě stě, a tak se mohl Konstantin s radostí vydat na zpáteční cestu.

Cestou do Cařihradu se sv. Konstantin spolu s bratrem stali prostředníky mnohých Božích zázraků: v bezvodé pustině se po jejich modlitbách proměnil hořký pramen v sladkou vodu, jednomu arcibiskupovi předpověděl sv. Konstantin brzký odchod ze života a v národě fuldském svým mocným slovem odvrátil místní kmen od modloslužebnictví a naučil jej ctít trojediného Boha.

Po návratu do Cařihradu byl sv. Konstantin vysvěcen na pomocného biskupa samotného patriar-

chy. Usadil se při chrámu svatých apoštolů a žil zde v tichosti na modlitbách k Bohu. Když na trůn patriarchy nastoupil sv. Fotios, Konstantinův blízký přítel a někdejší univerzitní učitel, očekával Filosofo další nelehký úkol: vyložit křesťanskou víru slovanskému národu na Velké Moravě. Císaře Michala III. a patriarchu Fotia o to požádal kníže moravský Rostislav, jenž ve svém poselství byzantskému vládci napsal: „*Náš lid se zřekl pohanství a drží se křesťanského zákona, ale nemáme takového učitele, který by nám pravou křesťanskou víru vyložil, aby nás též napodobily jiné kraje. Pošli nám tedy, pane, takového biskupa a učitele, neboť od vás se vždy dobrý zákon do všech krajů šíří.*“ Filosof se oddal modlitbě a zakrátko mu Bůh zjevil nová písmena pro slovanský jazyk. Tak mohl sv. Konstantin začít překládat slova Janova Evangelia: *Na počátku bylo Slovo, a Slovo bylo u Boha, a Bůh bylo Slovo...*

Císař se zaradoval a spolu se svými rádci velebil Boha. Vyslal Konstantina a jeho bratra na Moravu a uložil jim, aby knížeti Rostislavovi předali list tohoto znění: „*Bůh, který si přeje, aby každý přišel k poznání pravdy a snažil se o vyšší stupeň dokonalosti, viděl tvou víru a snahu, a proto zjevil písmo pro váš národ, abyste i vy byli připočtení k velikým národům, které oslavují Boha svým jazykem. I poslali jsme ti toho, komu je Bůh zjevil, muže ctihodného a zbožného, velmi učeného a filosofo. Proto hledej Boha a nezanedbávej spasení všech, ale vybízej všechny, aby nelenili, ale dali se na cestu pravdy, abys po sobě zanechal památku příštím pokolením podobně jako veliký císař Konstantin!*“

Kníže Rostislav přijal oba svaté bratry s velikou úctou, shromáždil žáky a dal je k nim do učení. Konstantin brzy přeložil celý církevní řád a naučil učedníky všem bohoslužebným obřadům. Z jeho popudu začaly vznikat první literární památky v jazyce slovanském. Když viděli franští a latinskí duchovní, jak se podle slova proroka otevřely uši hluchých, aby slyšeli slova Písma, a jazyk zaji-kavých zjasněl, neradovali se, ale nařkli Filosofo, že uvádí lid do bludu. Tvrdili, že Bohu se má vzdávat chvála jen třemi jazyky: řeckým, latinským a hebrejským. Konstantin je podle toho nazval „troj-jazyčníky“ či „pilátníky“, statečně se s jejich herezí potýkal a slovy Písma dokazoval, že každý národ má právo oslavovat Hospodina ve svém rodném jazyce. Latinským kněžím mimo to vytýkal, že konají oběti podle pohanických obyčejů a nebrání

uzavírání nezákonných sňatků. Všem pohanským pověřám se Konstantin rázně postavil a všechny uváděl na správnou cestu poznání.

Po čtyřiceti měsících působení na Velké Moravě se sv. Konstantin odebral se svými učedníky do rodného Řecka, aby je nechal vysvětit na biskupy, a položil tak základy samostatné místní církvi. Cestou přijal jeho družinu panonský kníže Kocel, který si velmi oblíbil slovanské knihy, dal v nich vyučit na padesát panonských žáků a teprve poté Konstantina s hlubokou úctou propustil. Filosof si od něj nevyžádal ani zlata, ani stříbra, ale několik set zajatců, jimž daroval svobodu.

Když se svými věrnými dorazil do Benátek, shromáždili se kolem něj mnozí latiniští biskupové, kněží a mniši a znovu proti němu vyrukovali s trojazyčným kacířstvím: „Človče, pověz nám, jak to, že jsi nyní pořídil Slovanům knihy a učíš jim, předtím však nikdo jiný jich nevyalezl, ani apoštol, ani římský papež, ani Řehoř Bohoslovec, ani Jeroným, ani Augustin?“ Filosof jim odpověděl: „Zdali nepadá déšť od Boha na všechny stejně? Nebo snad slunce nesvítlí na všechny stejně? Jak se tedy vy nestydíte připomínat jen tři jazyky a chcete, aby všechny ostatní jazyky a národy byly slepé a hluché?“ Mnohými slovy Pisem pak poučoval zbloudilé učitele, až je zahanbil a odešel.

V té době došlo na císařském dvoře v Konstantinopoli k palácovému převratu, a tak se Konstantin se svými žáky zdržel v Benátkách déle, než měl původně v plánu. Využil toho tehdejší římský papež Hadrián, který Filosafoa pozval do Říma. Sám mu vyšel s početným zástupem vstříc před brány města, neboť se dozvěděl, že přináší ostatky sv. Klimenta, papeže římského. Božím zážrakem byl tehdy uzdraven ochrnutý člověk a mnozí jiní se zbavili rozličných neduhů. Papež přijal a schválil slovanské knihy, posvětil je a položil v chrámu Přesvaté Bohorodice, nazvaném Fatné. Svým dvěma biskupům, Formosovi a Gauderichovi, papež nařídil, aby vysvětili slovanské učedníky. Když se tak stalo, sloužili všichni společně sv. Liturgii ve slovanském jazyce, nejdříve v chrámu sv. Petra a pak i v dalších římských chrámech.

V Římě sv. Konstantin onemocněl těžkou chorobou. Ve snu mu bylo dáno spatřit Boží zjevení, i začal se radovat, že již brzy vejde do domu Hospodinova. Oblékl se nejdříve do svého biskupského roucha, poté je však odložil a přijal mnišskou schimu s novým jménem Cyril. V tomto stavu zůstal padesát dní a nepřestával chválit Pána, ne-

boť od této chvíle již nebyl sluhou ani císaře, ani kohokoli jiného na zemi, nýbrž toliko všemohoucího Boha.

Když se přiblížil čas odchodu z tohoto světa, pozdvihl své ruce k nebesům a pomodlil se se slzami k Pánu: „*Pane Bože, vyslyš modlitbu mou a ochraň své stádo, k němuž jsi mne, svého ne-hodného služebníka, poslal. Zbav je všeliké bezbožné a pohanské zloby a mnohomluvného jazyka kacířského, který mluví rouhavě proti tobě, zahlad' trojazyčný blud a dej, ať se tvá církev hojně rozroste, a až všechny je shromáždíš v jednomyslnosti, učiň je lidem vyvoleným, stejně smýšlejícím o pravé tvé víře a správném vyznání...*“ Nakonec se obrátil ke svému bratru, sv. Metoději: „*Hle, bratře, my dva jsme byli soupeři a táhli jsme jednu brázdu, a já jsem skončil svůj den a padám znaven. Ty pak velmi miluješ horu (tj. monastýr na hoře Olymp), ale kvůli hoře nepouštíš své učení (tj. své dílo pro slovanský lid). Neboť čímpak můžeš být spíše spasen?*“ Po těch slovech sv. Cyril skončil.

Papež pak rozkázal všem Římanům i Řekům, kteří žili v Římě, aby se dostavili se svícemi a vystrojili svěctí pohřební průvod. Sv. Metoděj si přál přenést bratrovy svaté ostatky zpět do vlasti, římsští biskupové se však přimluvíli u papeže, aby ctihodného muže pohřbil v Římě. Pro svatost a lásku sv. Cyrila chtěl papež dokonce přestoupit římský obyčej a pochovat jej ve vlastní hrobce v chrámu sv. Petra. Tehdy za nim přišel opět Metoděj a pravil: „*Když jste mne neposlechli a nedali mi ho, je-li vám to milé, ať je tedy uložen v chrámu sv. Klimenta, s nímž sem také přišel.*“ A tak se i stalo. Když však chtěli po sedmi dnech otevřít rakev a zjistit, zda není jeho tělo porušeno, řízení Boží způsobilo, že nemohli vytáhnout hřeby z rakve. Světcovy ostatky tedy uložili do hrobu po pravé straně oltáře chrámu sv. Klimenta. Na místě se brzy počaly dít zázraky a Římané, vidouce slávu, již Hospodin zahrnuje svého vyvoleného, tím více uctívali jeho svatost.

Svatý Cyril zesnul 14. února roku 869 a byl připočten ke svatým otcům a apoštolům Církve. S nimi se, svatý učiteli, modli za nás, kteří uctíváme tvůj svatý život i slavné zesnutí ke slávě Přesvaté Trojice, Otce i Syna i Svatého Ducha, nyní i vždycky až na věky věkův. Amen.

*podle staroslovanských legend zpracovali
Michal Dvořáček a Jaroslav Černocký*

Pohledy do historie

Mikulčice – „staré město Rostislavovo“

Nedaleko Hodonína, v údolní nivě řeky Moravy, přibližně 3 km jihovýchodně od obce Mikulčice, se nachází stejnojmenné hradiště – pozůstatky jedné z největších a nejvýznamnějších pevností starých Moravanů a jejich státu.

Hradiště, ležící po více než tisíc let v zapomnění, bylo pro vědu i veřejnost objeveno až při terénním průzkumu, zahájeném roku 1954 pod vedením významného českého archeologa Prof. PhDr. Josefa Poulika, DrSc. Intenzivní archeologický výzkum, radící se svým rozsahem k největším systematickým odkryvům Evropě, se stal důležitým mezníkem v poznání dějin Velké Moravy. Naštěstí byly Mikulčice na rozdíl od Starého Města a Nitry dochovány jako téměř nezasažené mladším osídlením. Po bezmála čtyřiceti letech byly práce zastaveny a největší pozornost se od té doby soustřeďuje na zpracování získaného materiálu, neboť jeho množství zdaleka překročilo možnosti průběžného zpracování.

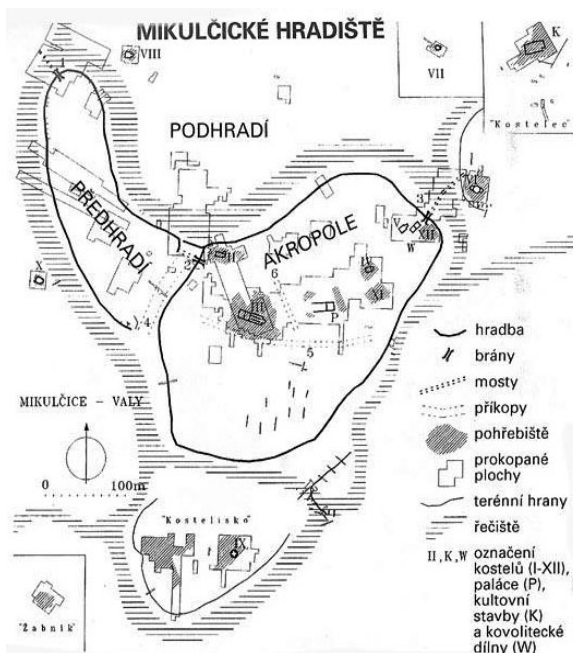
Vývoj mikulčického mocenského centra začíná již dávno před vystoupením prvního známého moravského knížete Mojmira I. V době předvelkomoravské (konec 7. a celé 8. století) se zde nacházelo – v místě předhradí a severní části akropole pozdějšího velkomoravského hradu – rozsáhlé sídliště neagrárního charakteru. V jeho okolí se na několika dunách nacházely podstatně menší osady, které byly s centrálním areálem, obklopeným prstencem dnes již zaniklých řečišť, spojeny dřevěnými mosty. Ačkoliv je vysoce pravděpodobné, že byl tento areál opevněn, neumožňují dosud uváděné doklady předvelkomoravského opevnění jednoznačný výklad. O roli lokality jako významného mocenského centra však svědčí nálezy, které svým bohatstvím předčí všechna dosud známá naleziště na jižní Moravě a západním Slovensku v této době. Kromě nálezů keramiky, kovoliteckých dílen a jejich výrobků jsou pro předvelkomoravské Mikulčice příznačné bohaté kolekce železných, někdy mědi nebo stříbrem tesaurovaných jezdeckých ostruh s háčky a ozdob avarského rázu, datovaných do 7. až 8. století. Tyto ostruhy dokazují existenci jezdecké složky – vojenské knížecí družiny, která byla v Mikulčicích značně silná.

Na rozhraní 8. a 9. století dochází v souvislosti se sjednocovacím procesem moravských Slovanů k přebudování knížecího hradu, který byl rozšířen a opevněn.

Hrad, zaujímající nyní plochu 10 ha, se skládal ze dvou částí – akropole a předhradí. Jeho opevnění tvořila obvodová hradba, obepínající oba dva celky. Až 7 m široká a 4 m vysoká hradba akropole se skládala z hlíněného, dřevěným roštem zpevněného náspu, který byl na vnější straně opatřen 1,5 – 2 m širokým kamenným čelem, stavěným bez použití malty. Před ní byla po celém jejím obvodu vybudována zídka, opírající se o linii kůlů, patrně protie-rozní zpevnění říčního svahu. Opevnění předhradí tvořila konstrukčně podobná, pouze subtilnější hradba, která na rozdíl od hradby akropole v terénu nezanechala žádné stopy a je postižitelná pouze archeologicky. Obranný systém přirozeně dotvářela ramena řeky Moravy o šíři kolem 40 m, obklopující

cí hrad ze všech stran. Hradba byla na několika místech prolomena branami s věžovitými konstrukcemi a přiléhajícími dřevěnými mosty, stavěnými tradiční technologií, jakou známe např. z římských mostů.

Akropole, ze které byla prozkoumána přibližně pětina plochy, byla sídlem příslušníků knížecí rodiny, velmožů, duchovenstva a řemeslníků. Nejvýznamnější osoby byly pochovávány často s bohatou výbavou v kostelních hrobkách a na čestných místech u kostelů, které zde byly zakládány od počátku 9. století, ostatní na rozsáhlých pohřebištích kolem nich. V celé mikulčické sídlištní aglomeraci byly nalezeny a bezpečně jsou doloženy pozůstatky staveb devíti chrámů (další tři jsou sporné), z nichž se na samotné akropoli nacházelo pět. Kostely byly zděné, pouze u některých se uvažuje o použití kamene v kombinaci se dřevem. Jejich budovy, dochované vesměs v negativěch základového zdiva, představovaly větší počet architektonických typů. Nacházíme zde stavby s pravoúhlým kněžištěm, podélné stavby s apsidou, nebo centrální stavby – rotundy. Mezi nimi vyniká 35 m dlouhá trojlodní bazilika situovaná na nejvyšším místě akropole a v současné době největší dosud odkrytá velkomoravská stavba, která je jedním z uvažovaných míst posledního odpočinku moravského arcibiskupa, svatého Metoděje. Zdivo kostelů bylo oboustranně omítané a jejich vnitřek byl ve dvou případech zdoben barevnými freskami. Na akropoli se nacházel také knížecí palác, původně budova se zděným přízemím a dřevěným prvním patrem, dílny kovolitců, šperkářů, kovářů a řemeslníků dalších profesí pracujících především pro potřeby knížecího dvora.

Bohaté archeologické nálezy dokumentují vyspělé dvorské prostředí. Jsou pro ně charakteristické honosné výrobky svěbytného uměleckého řemesla, nálezy železných, často stříbrem nebo mědí tesaurovaných, a vzácně i pozlacených ostuh, mečů, křížků a jiných předmětů s křesťanskou symbolikou, nebo luxusních a importovaných předmětů. Vzdělanost, pěstovaná především v církevních kruzích, dokládají nálezy železných stilů, používaných pro psaní na voskové tabulky.

Předhradí, oddělené od akropole vodním příkopem, zaujalo mírně vyvýšený protáhlý útvar v meandru řečiště. Již v 8. století bylo zastavěno množstvím dřevěných domů, o kterých se soudí, že sloužily pro ubytování vojenské družiny. Hustota a pravidelnost této zástavby je uváděna jako jeden ze znaků městského charakteru mikulčického hradiště. Ve srovnání s akropolí se na předhradí nenacházejí ani doklady specializované výroby, ani stavby církevního charakteru či pohřebiště.

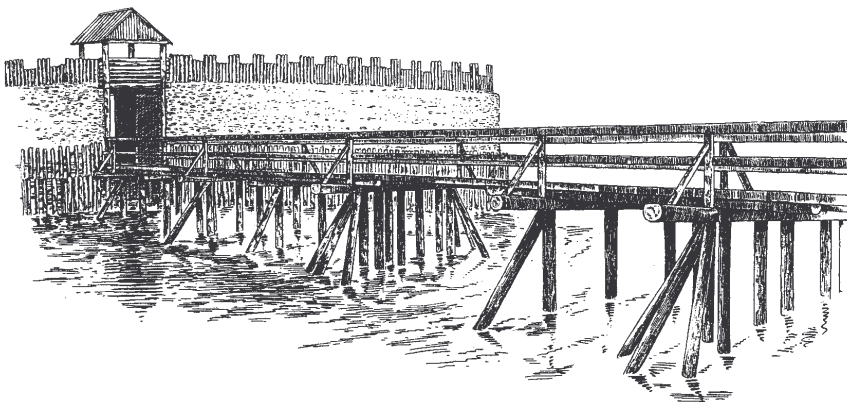
V podhradí, rozkládajícím se v okolí hradu na ploše cca 30 ha, vyrostla v 9. století nová sídliště s dalšími kostely, pohřebiště a velmožskými dvorci. Své příbytky zde měli především řemeslníci a zemědělci pracující přímo pro obyvatele hradu.

S rozpadem Velké Moravy počátkem 10. století hradiště ztrácí svůj význam. Stopy požárů a zanikových vrstev jsou pozůstatky násilných událostí, které nejspíše souvisejí s tehdejšími maďarskými vpády na Moravu. U kostelů se pohřbívalo nejpozději do poloviny 10. století, pak už byly zděné stavební objekty i opevnění definitivně ponechány svému osudu. Schopní řemeslníci se přesunuli do vzdálenějších center, jakými byly například hrady v přemyslovských Čechách, kde pokračovali v tradici předchozí výroby.

Ačkoliv se z písemných pramenů nedovídáme, jak se mikulčické hradiště původně jmenovalo, ani jakou plnilo úlohu ve správě státu ve věcech hospodářských a církevních, je velmi pravděpodobné, že bylo oním „starým městem Rostislavovým“ (*urbs antiqua Rastizi*), o kterém se zmiňují Letopisy fuldské k roku 871, ústředím Velké Moravy a hlavním sídlem vládnoucí dynastie Mojmírovců.

Nedostatek písemných pramenů, tak typický pro raná období dějin národů a států, bohužel způsobuje, že prakticky jedinou šanci na rozluštění mnoha otázek skýtá archeologie. To platí i pro Mikulčice a jejich výzkum, který doufejme, ještě neřekl poslední slovo a pomůže v budoucnu osvětlit dosud temná místa naší historie.

R. Z. D.

Nekonečná radost ze Spasitelova vzkříšení neutichne ani v liturgické rubrice, v níž se vracíme ke slíbenému výkladu všenočního bdění. Radost nejenže neutichne, ale rozezní se v plné síle: vždyť druhá část všenočního bdění – jitřní bohoslužba – připomíná svými modlitbami a posvátnými úkony právě vykupitelské dílo Syna Božího. Při četbě výkladu můžeme tedy znovu duchovně prožít hluboký zármutek z Vykupitelova utrpení a smrti, ale především se tiše radovat z jeho světlého Vzkříšení, jež od základu změnilo běh světa i našich vlastních životů.

Liturgika

Výklad všenočního bdění (dokončení)

II. JITŘNÍ

„Vykupitelské dílo Syna Božího, novozákonní život lidí“

Počátek světlého blahodátého života

Příchod Spasitele na zem přinesl jeho upřímným následovatelům nový, blahodátný život – lásku a pokoj s Bohem, lásku a pokoj s lidmi a lásku a pokoj ve vlastní duši. Na jitřní je celkový obraz tohoto světlého života vyjádřen v malém slavoslavi a v šestižalmí, kterými se bohoslužba začíná.

Tzv. **malé slavoslavi** – krátký chvalozpěv *Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj, lidem dobrá vůle* – zapělí andělé v noci, kdy se narodil Ježíš Kristus. Je v něm stručně, ale zřetelně zachyceno troji základní a navzájem provázané směřování křesťana: vzhůru k Bohu ↑ (*Sláva na výsostech Bohu*), do šířky směrem k bližním ← → (*a na zemi pokoj*) a do hloubi vlastního srdce ↓ (*lidem dobrá vůle*). Tři směry jako by vytvářely symbol kříže +, který se tak stává symbolem pravého křesťanského života.

Četba **šestižalmí** podrobně objasňuje tento novozákonní křesťanský život – nejen jeho obecně radostné a světlé ladění, ale i bolestnou cestu ke křesťanské radosti. První, třetí a pátý žalm (Ž. 3, 62 a 102) nám přinášejí radost a světlo, zvěstované anděly; jde o žalmy radostné, hovořící o životě plném milosti a blahodátné pomoci Boží. Zbývající tři žalmy – druhý, čtvrtý a šestý (Ž. 37, 87 a 142) – jsou naplněny žalem, ukazují nám bolestnou cestu, jež vede k radostnému životu, a vyvolávají v nás pokoru, pokání a naději. V šestižalmí se tedy střídají radostné a smutné žalmy, zaznívá tu veselí i žal, podobně jako by měly zaznívat i v každé křesťanské duši. Abychom v sobě vychovali tento křesťanský stav duše, je třeba, abychom co nejpozorněji a s velkou bázni naslouchali slovům šestižalmí a nechali se jimi pro-

niknout, jako by se vylévala z hlubiny naší duše. Vždyť podle optinského starce Varsonofia je šestižalmí „duchovní symfonii, životem duše, který zachvacuje celou duši a dává jí nejvyšší uspokojení“.

Uprostřed šestižalmí, před čtvrtým, nejžalostnějším žalmem, vychází kněz z oltáře a mlčky čte před královskými dveřmi zvláštní **jitřní modlitby**, v nichž prosí za všechny věřící o blahodátnou Boží pomoc. Podobný obsah má i **velká ektenie**, jež zaznívá po šestižalmí.

Vykupitelské dílo Syna Božího

Zjevením Božího Syna nastala v životě lidstva radostná změna. V čem spočívá Kristovo vykupitelské dílo („podvih“), které způsobilo tuto změnu? Jitřní to zobrazuje ve svém dalším průběhu:

1. Syn Boží nepohrdl stát se člověkem (píseň *Bůh jest Hospodin*),
2. Syn Boží podstoupil utrpení, ukřižování a smrt (tropar, kafismata),
3. Syn Boží vstal z mrtvých a posvětil lidskou přirozenost (polyelej s Evangeliiem),
4. Syn Boží posvěcuje a proměňuje všechny, kteří se s ním chtějí sjednotit, všechny je zachraňuje od hříchu a smrti (kánon).

Prostřednictvím těchto modliteb mohou věřící znovu spatřit a prožít Spasitelův vykupitelský čin a duchovně se s Kristem sjednocovat.

1. Syn Boží se stal člověkem

Aby obnovil hříchem zkaženou lidskou přirozenost, nepohrdl náš Pán stát se člověkem, zůstává zároveň Bohem. Hovoří o tom slavnostní píseň, která se zpívá po velké ektenii: *Bůh jest Hospodin a zjevil se nám; požehnaný, jenž se béře ve jménu Páně*.

2. Syn Boží podstoupil utrpení a smrt

Spása světa byla uskutečněna utrpením, smrtí a vzkříšením vtěleného Boha. Stručně se o tom vypráví v **troparu**. Tropary vždy vyjadřují obsah

oslavované události: v nedělní jitřní bohoslužbě se proto zpívá tropar věnovaný Kristovu vzkříšení, v jiné dny pak tropar svátku nebo svěťce, který je v daný den oslavován.

Po tropech se čtou **kafismata**, žalmy krále Davida, ve kterých je prorocky popisováno utrpení a smrt Spasitele, jeho neporušenost, sestup do pekla i sláva jeho vzkříšení (na nedělní jitřní se čte 2. a 3. kafisma). Kafismata nás zároveň vedou k bolesti nad vlastními hříchy a k pokání, k němuž volal lidi Syn Boží v prvních slovech svého kázání: „Čiňte pokání, neboť se přiblížilo Království Boží.“

3. Syn Boží vstal z mrtvých

Kristovu vzkříšení je věnována nej-slavnostnější část jitřní – **polyelej** (doslova „mnoho milosti“, nebo v jiném významu „mnoho oleje, světla“). Posvátnými úkony i slovy svých zpěvů v nás polyelej vyvolává obrazy vzkříšení a událostí, které následovaly po něm.

Při polyeleji se otevírají královské dveře, celý chrám je naplno osvětlen, kněz vychází z oltáře a okuřuje celý chrám. Těmito posvátnými úkony si připomínáme, jak byl v jasné andělské záři odvalen kámen od vchodu do hrobu, jak z něj Kristus vstal a brzy se znovu ukázal učedníkům. O tom, co následovalo po vzkříšení, slyšíme v písních a evangelním čtení:

Jako první se o Kristově vzkříšení dozvěděli andělé a jako první je zvěštovali lidem. Polyelej začíná slavnostním zpěvem žalmy:

Chvalte jméno Hospodinovo, chvalte, služeb-níci Hospodinovi. Hospodine, jméno tvé na věky a památka tvá od pokolení do pokolení. Blahosla-ven Hospodin ze Sionu, kterýž sídlí v Je-ruzalémě...

Po každém verši se třikrát opakuje andělský přípěv *alleluja*: jako bychom slyšeli hlas andělů, kteří nás vyzývají, abychom oslavovali vzkříšeného Pána. Na jejich volání je třeba odpovědět, nechat je proniknout do našich srdcí a zahořet radostí vzkříšení.

Jako druhé se o vzkříšení dozvěděly myrono-sice, tedy ženy nesoucí ke Kristovu hrobu vonné masti. Po *Chvalte jméno Hospodinovo* se zpívají **nedělní tropary** o tom, jak myronosice přišly ke hrobu, jak se jim zjevil anděl, oznámil jim Kristovo vzkříšení a přikázal jim, aby o tom řekly apoštolům. Před každým troparem se zpívá přípěv *Blahosla-ven jsi, Hospodine, naučiz mne spravedlnostem svým*.

Nakonec se o vzkříšení dozvěděli apoštolové a zvěštovali je celému světu. Po přípravných ohla-

sech a modlitbách se čte **Evangelium**: jako bychom naslouchali hlasu apoštolů, zvěstovatelů vzkříšení. Nedělních evangelních čtení, která vy-právějí o zmrtvýchvstání Spasitele a jeho zjevení myronosicím a učedníkům, je dohromady jedenáct. Na nedělních jitřních se čtou v průběhu roku po-stopně jedno po druhém.

Nedělní Evangelium přednáší obvykle kněz v oltáři – radostná zvěst o vzkříšení zní jakoby ze samotného Kristova hrobu. Poté je Evangelium vy-neseno doprostřed chrámu, aby se mu věřící mohli poklonit a políbit jej. Přitom se zpívá hymnus:

Spatřivše Kristovo vzkříšení, pokloňme se svatému Pánu Ježíši, jedinému bezhříšnému. Kříži tvému klaníme se, Kriste, a svaté vzkříšení tvé opěváme a slavíme...

Na všeočních bděních před velkými svátky připomínají Kristovo vzkříšení posvátné úkony polyeleje a píseň *Chvalte jméno Hospodinovo*. Místo nedělních troparů a nedělního Evangelia se zpívá **velebení** (veličaniej) před ikonou svátku – jde o krátký verš na počest svátku – a na stejném místě se čte Evangelium o podstatě svátku nebo o hrdinství svěťce. Věřící přitom líbají ikonu a jsou pomazáváni olejem, který byl posvěcen při žehnání chlebů.

4. Syn Boží posvěcuje všechny, kteří se s ním sjednocují

Vzkříšením je posvěcena lidská přirozenost a toto posvěcení je připraveno pro každého, kdo se sjednocuje s Kristem. Ve svatých, a nejjasněji v Matce Boží, vidíme nadcházející posvěcení již nyní. Radost spasení slavnostně zaznívá v **káno-nu**, který následuje po Evangeliiu.

V nedělních kánech je ze všech stran objas-ňováno a radostně opěvováno Kristovo vzkříšení, nadcházející posvěcení světa a vítězství nad hříchem a smrtí. Nedělních kánonů je osm, podle počtu střídajících se hlasů. Ve svátečních kánech se osvětluje význam svátku a život svěťce jako příklad již uskutečňovaného posvěcení světa. Církev jásá při pohledu na odlesk této proměny, toho-to vítězství nad hříchem a smrtí.

Mezi osmou a devátou písní kánonu je opě-vována Matka Boží jako zástupkyně lidského rodu, jež dosáhla nejvyšší míry posvěcení. Na její počest se zpívá chvalozpěv *Velebí duše má Hospodina...*, po každém verši následuje přípěv: *Tebe nad che-rubíny ctěnější a nad serafíny bez přirovnání slavnější, bez porušení Boha Slovo porodivší, pravou Bohorodici velebíme*.

Ještě před tím se okuřuje místní ikona Matky

Boží s ohlasem: *Bohorodici a Matku Světla oslavme v písničkách!* Na svátečních všenočních bděních se tento ohlas vynechává a místo *Velebí duše má Hospodina* se zpívá zvláštní **velebení** podle daného svátku, které začíná slovy: *Velebíž, duše má...*

Oslava Syna Božího za jeho vykupitelské dílo

Po kánonu vystává vykupitelské dílo Božího Syna v tak jasném světle, že jsou věřící pohnuti, aby vzdávali Božímu Synu chválu a slavili jej. Zpívají se **oslavné písně a žalmy** (tzv. „chvalitny“), jež vybízejí všechno stvoření, aby chválilo Boha, neboť spolu s člověkem čeká na své proměnění i veškeré tvorstvo, celá příroda:

Vše, co dýchá, chval Hospodina, chvalte ho na nebesích: tobě přísluší píseň jako Bohu. Chvalte ho všichni andělé jeho, chvalte ho všechny mocnosti jeho... Chvalte ho slunce a měsíc, chvalte ho všechny hvězdy a vesmír...

Po oslavném hymnu věnovanému Matce Boží *Nejblahoslavenější jsi, Bohorodice Panno...* a po přípravném ohlasu kněze *Sláva tobě, který jsi nám zjevil světlo* se slavnostně a při otevřených královských dveřích zpívá **velké slavosloví**:

Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj, lidem dobrá vůle. Chválíme tebe, blahoslavíme tebe, klaníme se tobě, oslavujeme tebe. Díky vzdáváme tobě pro velkou slávu tvou...

Velké slavosloví, ve kterém je především vzdávána chvála Spasiteli, končí trojsvatoú písní na počest celé Přesvaté Trojice: *Svatý Bože, svatý Silný, svatý Nesmrtelný, smiluj se nad námi.*

Usilovná modlitba

Na večerní nás obraz příchodu Syna Božího na zem pohnul k usilovné modlitbě, vyjádřené ve vroucí a prosebné ektenii. Stejně usilovnou modlitbu v nás na konci jitřní vyvolává obraz Kristova vykupitelského díla. Jitřní končí **vroucí a prosebnou ektenii** a obvyklými závěrečnými modlitbami (tzv. **propuštěním**).

III. HODINKA PRVÁ

„Pokorné směřování člověka k Bohu“

Spása je nám dána, jen ji musíme přijmout

Jitřní bohoslužba je naplněna radostí – spása a vzkříšení spolu s Kristem jsou dány každému,

kdo se s ním sjednotí. Ale sjednotí se s ním jen ten, kdo bude sám chtít. Člověk musí jít svobodně vstříc Kristu. Pravoslavný křesťan s pokorou pokládá sám sebe za hříšníka, který zatím jen směřuje ke spáse.

Všenoční bdění nekončí jástem jitřní, ale připojuje se k němu ještě třetí část – hodinka první, modlitba pokory, pokání, dojatého nasměrování k Bohu.

Bohoslužba se odehrává v pokorném duchu. Není zde záře svíc ani záře oděvů, není téměř slyšet zpěv. Chrám je ponořen do šera, kněz slouží bez roucha, v pouhém epitrachilu, z klírosu zaznívá prostý hlas žalmisty. Na první hodině se postupně čtou:

1. **tři žalmy**, v nichž se Bohu vyznáváme z naší slabosti, nehodnosti a pokání (Ž 5, 89 a 100),

2. nedělní či sváteční **tropar a kondak**, vyjadřující radost, která nás neopouští ani uprostřed zármutku,

3. modlitba *V každé době a každou hodinu, na nebi i na zemi velebený a oslavovaný Kriste...*, ve které odpovídáme na Kristovo výzvu ke spáse a prosíme jej, aby upravil náš život podle svých přikázání: *posvěť duše naše, těla očist', myšlení uprav, očist' mysl a zbav nás všelikého soužení a bolesti. Ohrad' nás svatými tvými anděly...*

O blahodатnou pomoc se na konci první hodinky obrácíme také k Matce Boží – k té, jež stojí Bohu nejbližší ze všech a je vpravdě spolehlivou ochránkyní lidského rodu. Zpívá se hymnus *Vzbráňnojj Vojevóde*:

Jako vyvolené Vládkyni přinášíme tobě chvalozpěv, a zbavení béd, díky vzdáváme tobě, my služebníci tvoji, Bohorodice. Ty pak mající moc nepřemožitelnou, každého nebezpečí zbavuj nás, abychom volali tobě: Zdrávas, Nevěsto panenská.

Poté kněz pronáší propuštění první hodinky, v němž se hovoří o našem spasení ve vzkříšeném Kristu, na přímluvy přecistě jeho Matky i všech svatých. Tím končí všenoční bdění.

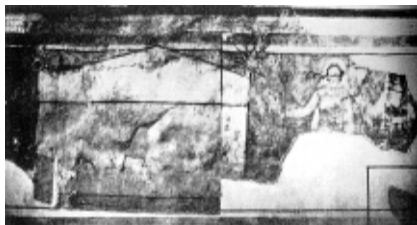
podle knihy S. A. Bělocvětova
Všenoční bdění zpracovali
M. Křížková a J. Černocký

Ať veselí se vše, co nebeské, ať raduje se vše, co pozemské, neboť dokázal Hospodin moc ramene svého; potřel smrti smrt, prvorozený z mrtvých byl, z útrob pekla vysvobodil nás a daroval světu velikou milost.

(nedělní tropar, hlas 3.)

Ikonografické zobrazování žen-myronosic od 3. do 13. století

Připravujeme se na den slavného vzkříšení našeho Pána Ježíše Krista, na den velké radosti a slávy. Evangelia nás o tomto slavném dni informují různě (Mat. 28,1-8, Mk. 16,1-8, Luk. 24 1-8, Jan 20, 1-2), ale všechna se zmiňují o třech ženách, které jako první objevily prázdný hrob po Kristově vzkříšení. Pojďme nyní nahlédnout, jak se tento námět projevoval v umění od 3. do 13. století. Při sledování několika ukázek budeme moci srovnat způsob vyjadřování umělců různých staletí.

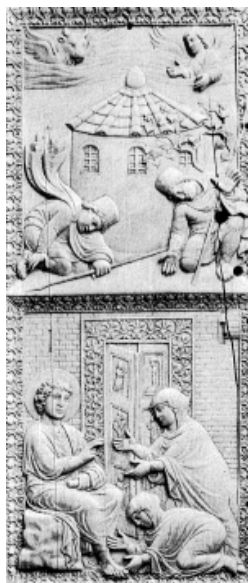
Nejstarší dochované zobrazení tohoto námětu z doby kolem roku 250 pochází z Dury Europos, místa v dnešní Sýrii (obrázek vlevo). Dnes se tato freska, původně umístěná v baptistériu, nachází v USA. Zajímavostí tohoto zobrazení je, že se zde místo andělů, kteří se zbožným ženám zjevili

podle Lukáše, objevují dvě hvězdy. Ty patrně mohou souviset se znamením Epifanie, Zjevení Páně (Bohоявленije). Jde o podobné posvátné znamení, jaké se zjevilo třem mudrcům z Východu.

Důležité je poznamenat, že zobrazení vzkříšení samotného Pána Ježíše Krista se v době od 3. do 13. století objevuje jen zřídka. Výjev vzkříšení zastupuje námět žen-myronosic. Výjimkou mohou být dvě slonovinové destičky, u nichž je stále patrný vliv antického umění. Jedná se o slonovinový diptych z Milána a tzv. Reiderskou destičku, uloženou v Mnichově. Obě pocházejí z období kolem roku 400. Kristus je na výjevech zobrazen jako bezvousý.

Na Milánském diptychu (obrázek vpravo) se ženy s Kristem setkávají přede dveřmi hrobu. Na nich je umístěn motiv vzkříšení Lazara, který má symbolicky zdůrazňovat význam celé scény, především vítězství nad smrtí. Podívejme se ještě na Reiderskou destičku (obrázek vlevo). Výjev obsahuje dvě scény – dole je to setkání anděla se ženami před hrobem a nahoře nanebevstoupení Krista, jehož svědky jsou i dva apoštolé. Podle postoje obou apoštolů může být tato scéna spjata s motivem jejich vidění proměněného Krista na

hoře Tábor. Architektura hrobu nám může dokumentovat podobu Božího hrobu, vystavenou císařem Konstantinem, kterou v 7. stol. zničili Peršané.

Zaměříme se nyní na dvě ukázky z českého prostředí. První scéna (obrázek vpravo) pochází z jednoho z našich nejstarších iluminovaných rukopisů Kodexu vyšehradského, který vznikl u příležitosti korunovace Vratislava II. Podobně jako u jiných celostránkových iluminací je scéna rámována architekturou. Na víku sedí anděl s žezlem, ženy v rukou drží nádoby s myrem a také kadidelnice. Scéna je prochnuta mnoha symbolickými motivy, z nichž uvedme např. lustr visící v ose kompozice, který má symbolizovat světlo, či slunce jakožto začátek nového dne po třech dnech temnoty.

Poslední ukázka pochází z Antifonáře sedleckého z 13. stol. (obrázek vlevo). Je silně ovlivněna byzantským uměním, z něhož vychází převážná většina pravoslavných ikon.

Při sledování několika ukázek námětu žen-myronosic jsme se přesvědčili, jak se zobrazování tohoto námětu v průběhu staletí vyvíjelo. Zjistili jsme mimo jiné zajímavou skutečnost, že některé významné výjevy – např. právě Kristovo vzkříšení – se kvůli svému hlubokému posvátnému významu objevovaly zpočátku spíše v zástupném symbolickém podání.

Kateřina Plesníková

Radostnou zvěst o zmrtvýchvstání od anděla zvěděly učednice Páně, a zbavivše se dědičného odsouzení, pravily apoštolům jásajíce: smrt je potřena, z mrtvých vstal Kristus Bůh, darující světu velikou milost.

(nedělní tropar, hlas 4.)

Svět Starého zákona

Svatý prorok Jonáš žil v 7. stol. před narozením Ježíše Krista a byl následovníkem proroka Elizea. Jonášovo proroctví, jež je součástí kánonu Starého Zákona, oznamuje osud izraelského národa, utrpení Spasitele, zpusťování Jeruzaléma a konec světa. Náš Pán Ježíš Kristus v besedě s učiteli a farizeji, kteří po něm požadovali znamení, řekl, že jim nebude dáno jiné znamení kromě znamení proroka Jonáše: „nebo jako byl Jonáš v břiše velryby tři dny a tři noci, tak bude i Syn člověka v srdci země tři dny a tři noci“ (Mat. 12,40). Z těchto Pánových slov je patrný smysl a význam knihy proroka Jonáše ve vztahu ke Kristově smrti na Kříži, jeho sestupu do podsvětí a konečně i jeho slavnému Vzkříšení.

Prorok Jonáš

Když vstoupil do dějin Izraele prorok Jonáš, bylo již o osudu národa rozhodnuto. Přes marné snahy všech předchozích proroků, vzpomeňme jen proroka Ámose či Ozeáš, nedošlo ve vyvoleném národu k očekávanému obrácení se k Hospodinu. A jak nám proroctví posledně jmenovaných vypráví, Bůh se rozhodl, že říše izraelská bude vyvrácena, a to za pomoci národa asyrského. Avšak ani tento národ neměl zůstat bez Boží zvěsti. Proto byl prorok Jonáš vyslán Bohem do asyrského hlavního města Ninive, aby je nabádal k pokání, a zachránil tak i jejich říši před zkázou, která jí tou dobou hrozila především kvůli domácímu rozbroji a mravnímu úpadku. Prorok Jonáš jistě zajásal, když mu Boží hlas zvěstoval, že nepřátelskému hlavnímu městu hrozí záhuba.

Hospodinův prorok k nám promlouvá jako opravdový Izraelita, který je zosobněním hebrejského patriotismu. Nenávidí vůči pohanům a cizincům, kteří byli utiskovateli vlasti, žila vždy v hloubi duší i zbožných Izraelitů. Oleje do ohně přilévala i slova proroků, kteří nazírajíce do budoucna prohlašovali, že útlak, který dosud pocítoval vyvolený národ od Asyřanů, je pouhou předeherou k mnohem větším útrapám, jež jednou Asyřané Izraelitům způsobí.

Ale jak musel být udiven prorok Jonáš, když ho Boží hlas vyzval, aby město Ninive obrátil k pokání, a zachránil je tak od jisté záhuby! „Vstaň, jdi do Ninive, toho velikého města, a volej proti němu, neboť zlo, které páchají, vystoupilo před mou tvář.“ (Jonáš 1,2) Jonáš, Izraelita duší i tělem, má varovat a zachránit největšího nepřítele svého národa! Nesmíme se proto divit, že místo toho, aby se vydal do Ninive, odchází rychle směrem k západu, nasedá v Jáfě na loď a ujíždí do Taršíše v nynějším Španělsku. Ale vůle Hospodinova musí být naplněna!

Nastala veliká bouře a lodi, unášející Jonáše do vzdálených krajů, hrozilo, že ztroskotá. Posádka lodi se velmi bála a námořníci volali každý k bohu svého národa, vyhazovali lodní náklad do moře, aby lodi bylo alespoň trochu ulehčeno. Jonáš mezitím sestoupil dovnitř lodi, lehl si a tvrdě usnul. „Přišel k němu velitel lodi a řekl mu: »Co je s tebou, ospalče! Vstaň a volej k svému bohu! Snad si nás tvůj bůh povšimne a nezahyneme.« Zatím se lodníci mezi sebou smluvili: »Pojďte, budeme losovat a poznáme, kvůli komu nás postihlo toto neštěstí.« Losovali tedy a los padl na Jonáše. Řekli mu: »Pověz nám, kvůli komu nás postihlo toto neštěstí. Čím se zabýváš? Odkud přicházíš? Z které země, z kterého lidu?« Odpověděl jim: »Jsem Hebrej a bojím se Hospodina,

Boha nebes, který učinil moře i pevninu.“ (Jonáš 1, 6-9) Jonášovi se tímto výrokem navrátila důstojnost proroka vyvoleného izraelského národa, znajícího osobně Boha Hospodina, Stvořitele nebe i země. Loďníci se velmi vyděsili a řekli mu: Cos to učinil? Jak máme s tebou naložit, aby se moře přestalo bouřit proti nám? Moře se však vzdouvalo stále více a více. *„Odpověděl jim: »Vezměte mě a uvrhněte do moře, a moře vás nechá na pokoji. Vím, že vás tahle veliká bouře přepadla kvůli mě.«*“ (Jonáš 1,12) Jonáš se rozhodl v této chvíli nést jakýkoliv trest za své dočasné pochybení. Podobně jako David je tento prorok veliký tím, že dovedl nejen klesnout, ale uměl přistoupit k pravému pokání.

Plavci však zprvu chtěli zachovat Jonáše při životě, a proto veslovali, aby se vrátili blíže k zemi. Ale nemohli se pohnout z místa a moře se stále více bouřilo. Začali tedy volat k Hospodinu, aby jim nepřičítal případnou Jonášovu smrt za vinu. A potom vzali Jonáše a uvrhli ho do moře. Moře se rázem přestalo bouřit. *„Hospodin však nastrojil velikou rybu, aby Jonáše pohltila. Jonáš*

byl v útrobach ryby tři dny a tři noci. I modlil se v útrobach ryby k Hospodinu, svému Bohu. Řekl: »V soužení jsem volal k Hospodinu, on mi odpověděl. Z lůna podsvětí jsem volal o pomoc a vyslyšels mě. Vhodil jsi mě do hlubin, do srdce moře, obklíčil mě proud, všechny tvé příboje, tvá vlnobití se přese mne převálily. A já jsem si řekl: Jsem zapuzen, nechceš mě už vidět. Tak rád bych však zase hleděl na tvůj svatý chrám! Zachvátily mě vody, propastná tůň mě obklíčila, chaluhy mi ovinuly hlavu. Sestoupil jsem ke kořenům horstev, závořky země se za mnou zavřely na věky. Tys však vyvedl můj život z jámy, Hospodine, můj Bože! Když jsem byl v duši tak skleslý, Hospodina jsem si připomínal, má modlitba vešla k tobě ve tvůj svatý chrám. Ti, kdo se šalebných přeludů drží, o milosrdenství se připravují. Já ti však s díkůvzdáním přinesu obět', co jsem slíbil, splním. U Hospodina je spása!« I rozkázal Hospodin rybě, a vyvrhla Jonáše na pevninu.” (Jonáš 2, 1-11)

Hospodin opět oslovil Jonáše: *„Vstaň, jdi do Ninive, toho velikého města, a provolevej v něm, co ti uložím.”* (Jonáš 3,2) Jonáš byl tedy donucen kázat Ninivským. Vstal a odešel do Ninive podle Hospodinova příkazu. Můžeme si lehce představit rozruch, který ve „velikém městě“ způsobilo kázání hebrejského nábi, který byl jistě podle tehdejšího zvyku proroků oblečen v jejich typický asketický oděv, běhal ulicemi a volal ve jménu Hospodinově: *„Ještě čtyřicet dní, a Ninive bude vyvráceno.”* (Jonáš 3,4) Takto velmi krátce a stručně, bez jakýchkoliv názorných obrazů pronášel Boží výzvu k pokání a zároveň hrozbu trestu – a sám v skrytu duše doufal, že ho Ninivští neuposlechnou. Vždyť už měl osobní zkušenost: často sám kázal a důtklivě napomínal v Samaří – a nejen že jeho slov nikdo nedbal, ještě se mu vysmívali.

Avšak obyvatelé Ninive uvěřili tomuto Božímu poslu. Vyhlásili půst a činili pokání, od nejstarších po nejmladší, dokonce včetně zvířat. *„Lidé ani zvířata, skot ani brav ať nic neokusí, ať se nepasou a nepijí vodu.”* (Jonáš 3,7) Jaký

rozdíl mezi Samařím a Ninive! Sám král, v té době pravděpodobně Rammanirar III., vstal ze svého trůnu, odhodil královský oděv, oblékl se v žinici a sedl si do popela.

Prorocké oznámení nastávajícího trestu tedy Ninivští velmi ochotně přijali. Možná že rádi věřili svým mágům a věštcům a nenapadlo je ani pochybovat o tom, že Hospodin zná věci budoucí, ani brát v pochybnost jeho moc. Z archeologických nálezů z Asýrie víme, že každé tehdejší město mělo své vlastní bohy, jimž obyvatelé prokazovali zvláštní úctu, avšak při tom nepopírali božskost anebo moc bohů jiných měst a národů. Panovalo všeobecné mínění, že k cizím bohům je nutno přistupovat s náležitou úctou, protože by se mohli krutě pomstít tomu, kdo by je jakkoliv urazil anebo jim vyžadovanou úctu odepřel. Nesmí nás proto překvapit, že Ninivští uvěřili výstražnému hlasu Hospodinova proroka.

Jonáš vyšel z města a usadil se na pahorku proti jeho východní straně, aby viděl, co se městu přihodí. Když zjistil, že Bůh Ninive ušetřil, začal mu bolestně vyčítat: „*Ach, Hospodine, což jsem to neříkal, když jsem byl ještě ve své zemi? Proto jsem dal přednost útěku do Taršíše! Věděl jsem, že jsi Bůh milostivý a plný slitování, shovívavý a nesmírně milosrdný, že tě jímá lítost nad každým zlem. Nyní, Hospodine, vezmi si prosím můj život. Lépe abych umřel, než abych žil.*“ Hospodin se však otázel: „*Je dobře, že tak pláčeš?*“ (Jon. 4,2-4)

Hospodin připravil skočec, který bujně vyrostl nad Jonášovou hlavou, aby mu skýtal stín a chránil ho před velkým vedrem. Jonáš měl z toho velikou radost. Ale druhého dne Bůh poslal červa, který podhlodal skočec, a ten uschl. A když potom vyšlo slunce, přivolal Hospodin žhavý vítr a slunce prahlo na Jonášovu hlavu tak, že mu bylo mdlo a přál si, aby umřel. „*Bůh se však Jonáše otázel: »Je dobře, že pro ten skočec tak pláčeš... Tobě je líto skočce, s kterým jsi neměl žádnou práci, jemuž jsi nedal vzrůst, přes noc vyrostl, přes noc zašel. A mně by nemělo být líto Ninive, toho velikého města, v němž je víc než sto dvacet tisíc lidí, kteří nedovedou rozeznat pravici od levice, a v němž je i tolik dobytka?*““ (Jonáš 4,9-11) Ninive bylo opravdu veliké město, které mělo v obvodu tři dny cesty (asi 100 km) a mělo podle některých údajů přes 700.000, podle jiných snad až 1, 5 milionu obyvatel.

Písmo již nevypráví o tom, s jakými pocity a myšlenkami se prorok Jonáš navrátil do své vlasti. Jistě se stala tato událost důležitým obsahem kázání pro samotné Izraelity. Hlásá totiž nesmírnost Božího milosrdenství, které se slitovává i nad největšími hříšníky, když konají pokání, a vyzývá k bezmezné důvěře v odpuštění těm, kteří uvěřili. Zároveň však ukazuje trestuhodný pád Izraelitů, u nichž ani po dvousetletém napomínání a varování ze strany Hospodinových proroků nebylo dosaženo toho, k čemu se odhodlali Ninivští na základě jediného kázání.

Osud Ninive se však naplnil o řadu let později, kdy město dobyli babylónský král Nabopolassar a médký král Kyaxares. Rozvodněný Tigris poškodil zdi dlouho obléhaného velkoměsta, a přivodil tak jeho pád. Vítězové srovnali město se zemí. Událost vyličená v Bibli prorokem Jonášem tedy nebyla s to ukončil mravní a společenský úpadek asyrských obyvatel Ninive. Pokání nemůže zůstat jen jednotlivou událostí, uskutečněnou jednou či vícekrát za život – musí se stát neustálou konfrontací člověka s Boží vůlí a obrazem vytyčeným na počátku jeho stvoření.

jer. Karel Podracký

Neznámý svět víry

Blahodatný oheň

K zázračnému sestoupení Blahodatného ohně dochází každý rok na velkou sobotu před pravoslavnou Paschou v jeruzalémském chrámu Vzkříšení Kristova (Božího Hrobu). Pod ohromnou střechou tohoto chrámu se nacházejí Golgota i jeskyně, v níž byl pochován s kříže sňatý Pán, i zahrada, kde potkala vzkříšeného Krista jako první z lidí Marie Magdalena. Chrám Vzkříšení dal postavit císař Konstantin Veliký spolu se svou matkou Helenou ve 4. století, a právě z té doby pocházejí první svědectví o zázračném sestoupení Blahodatného ohně. Psali o něm sv. Řehoř Nysský (4. století), sv. Jan Damašský (8. stol.), účastníci křížových výprav a poutníci všech dob, ať byli jakékoli vry.

Jak probíhá zázrak v současnosti? Přibližně v poledne vychází ze dvora Jeruzalémského patriarchie křížový průvod, v jehož čele kráčí sám patriarcha. Procesi vejde do chrámu Vzkříšení, zamiří ke kapli postavené nad Hrobem Páně (tzv. kuvuklii), třikrát ji obejde a zastaví se před jejím vchodem. Všechna světla v chrámu jsou zhašena. Desítky tisíc lidí – Arabové, Řekové, Rusové, Rumuni, Židé, Němci, Angličané, zkrátka poutníci z celého světa – ti všichni sledují v napjatém mlčení patriarchu. Patriarcha se svléká, policisté jej prohledávají stejně jako Boží Hrob, všude slídíce po čemkoli, co by mohlo zapálit oheň (v období turecké vlády nad Jeruzalémem prováděli toto šetření turečtí četníci). Dovnitř vcházejí představitelé Církve již jen v prosté dlouhé říze. Pokleká před Hrobem a modlí se o se-slání Svatého ohně. Dlouho trvá někdy jeho modlitba... Znenadání se na mramorové desce hrobu objeví jakoby ohnivá rosa v podobě kuliček modravé barvy. Patriarcha k ní přikládá vatičku, která se vznítí. Od tohoto chladného ohně pak patriarcha zapaluje lampádu a svíce, jež vynáší do chrámu, aby je předal arménskému patriarchovi a následně i věřícímu lidu. V témž okamžiku se rozzáří desítky, ba stovky modravých plamenů v prostoru pod kopolí chrámu.

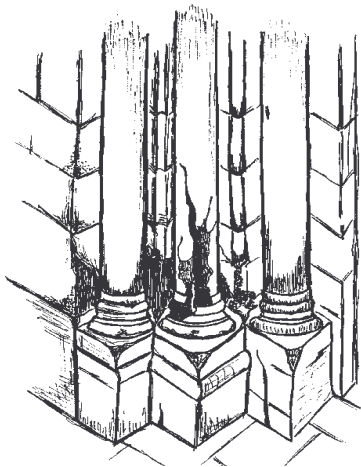
Jen stěží si lze představit radost, která se zmocňuje mnohotisícového davu. Lidé křičí, zpívají, zapalují jednu svíci od druhé a za minutu je celý chrám v jednom ohni.

Zpočátku má Blahodatný oheň neobyčejné

vlastnosti – nepálí, ačkoli má každý v ruce svazek 33 svíci (podle počtu Spasitelových let). Je fascinující pozorovat, jak se lidé omývají tímto plamenem, jak si jím přejíždějí pod vousy i vlasy. Po určitém čase nabývá oheň přirozených vlastností. Početní policisté nutí věřící, aby zhasili svíce, avšak jásoť neustává.

Svatý oheň sestupuje do chrámu Božího Hrobu pouze na velkou sobotu, den před pravoslavnou Paschou, a to přesto, že se Pascha slaví každého roku v jiné dny, podle starého juliánského kalendáře. A ještě jedna zvláštnost: Blahodatný oheň sestupuje pouze tehdy, když se u Božího Hrobu modlí pravoslavný patriarcha nebo jeho zástupce.

Roku 1549 se jeruzalémským Arménům – rovněž křesťanům, kteří však odpadli již ve 4. století od svatého Pravoslaví – podařilo podplatit tureckého vládce, aby na velkou sobotu vpustil do jeskyně Hrobu Páně právě je, Armény, a nikoli pravoslavné.

Dlouho a marně se modlili arménští biskupové, zatímco pravoslavný patriarcha plakal se svou pastvou na ulici před zamčenými vraty. Vtom náhle udeřil jakoby blesk do mramorového sloupu po levé straně vchodu do chrámu: sloup se roztrhl a vyšel z něj oheň, který zapálil svíce pravoslavných.

Od té doby si už žádný z představitelů početných křesťanských vyznání nedovolil zpochybňovat právo, které pravoslavným zaručuje modlit se toho dne u Hrobu Páně.

*z knihy Něpoznannýj mir věry
(Sreťenskýj monastýr, Moskva 2002) přeložil jč*

Ze života naší farnosti

Pout' do Svaté Země

V týdnu od 2. do 8. 2. 2004 jsme s pomocí Boží podnikli pout' do Svaté Země, která přinesla mnoho požehnání jak jejím účastníkům, tak i celé naší farnosti. Kromě brněnských farníků se jí zúčastnila i pravoslavná mládež z Olomouce, Jihlavy a ze Slovenska, věřící ze Vsetína i Prahy a v neposlední řadě příslušníci vídeňské komunity pravoslavných Srbů.

Odlétali jsme v pondělí v noci z bratislavského letiště, kam nás dopravil svým autobusem náš nenahraditelný řidič pan Vojta. Po tříhodinovém letu jsme v časných ranních hodinách přistáli v Tel Avivu. Svatá Země nás přivítala spoustou světlek, rozprostírajících se hluboko pod námi do všech stran.

Z letiště jsme vyjeli pronajatým autobusem, který s námi v následujících dnech projel celý Izrael. Naší první zastávkou byl chrám sv. Jiří v Lyddě (nedaleko Tel Avivu), postavený nad hrobem tohoto velikého světce, kterého prý uctívají dokonce i muslimové. O souladu, jenž na tomto místě panuje mezi křesťany a muslimy, svědčí i to, že těsně vedle chrámu stojí mešita.

První den v Izraeli byl nádherně slunečný a teplý. Projížděli jsme Judskou pouští a byli jsme překvapeni, jak krásně se v tomto období zelená. Pasou zde svá stáda Beduíni, kočovný národ, který si dodnes udržuje svůj tradiční způsob života.

Překrásný pohled na zvlněnou, kamenitou pouštní krajinu, pokrytou zelenými ostrůvky, pak ještě překonal pohled na oázu v údolí Hebronu, kde se nachází klášter sv. Jiřího Chozevity. Je vystavěn na skále, ve které se dochovala jeskyně sv. proroka Eliáše.

Z údolí Hebronu jsme pokračovali do kláštera sv. Gerasima Jordánského, který stojí na místě, kde se svatá Rodina zastavila na útěku do Egypta. V tomto klášteře jsme přijali velice vzácný dar – ostatky sv. mučedníků palestinských, kteří byli usmrceni Peršany v roce 614.

Navštívili jsme i klášter sv. proroka Elizea, kde dodnes stojí zbytky fíkovníku, z něhož Za-

cheus pozoroval Pána Ježíše, a klášter postavený ve skále na hoře Pokušení, odkud se rozprostírá krásný pohled na Jericho a okolní krajinu.

Přespali jsme v Nazaretě (za dob Pána Ježíše to byla vesnice, nyní je to velké město), odkud jsme na druhý den vyrazili do Kány Galilejské a na horu Tábor. Cestou jsme se ještě poklonili v chrámu sv. arch. Gabriela, kde jsme se napili z pramene Zvěstování, ze kterého brala vodu Přesvatá Bohorodice. Právě zde ji navštívil anděl, aby jí zvěstoval, že se stane matkou Spasitele světa. V Kaně jsme navštívili chrám, kde jsou zachovány dvě kamenné nádoby, ve kterých Pán Ježíš, při svém prvním zázraku proměnil vodu ve víno.

Na horu Tábor nás po spoustě příkrých serpentín vyvezli arabští taxikáři (jedná se o jedno z míst, kam se nesmí jet „na vlastní pěst“). Potěšili jsme se zde nádherným výhledem na Svatou Zemi a vdechli atmosférou klidu a míru, jež panovala ve zdejším klášteře.

Dále jsme pokračovali ke Genezaretskému jezeru a k řece Jordánu. Zde se uskutečnil svatý křest tří z nás, který se stal vrcholem tohoto dne. I ostatní měli možnost ponořit se do posvátných jordánských vod, a mnozí tak učinili navzdory chladnému počasí, jež nás kromě prvního a posledního dne na naší pouti provázelo.

Nocovali jsme opět v Nazaretě, ráno jsme pak vyrazili k vytouženému cíli, ke svatému městu Jeruzalému. Počasí bylo plačtivé, naše duchovní radost však byla veliká.

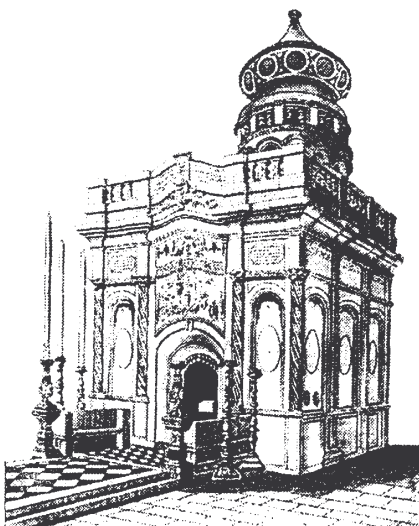
Po krátké zastávce v klášteře sv. Marty a Marie v Betánii (dnes tvoří předměstí metropole) jsme se konečně ocitli v Jeruzalémě, kde jsme pak setrvali až do neděle. Toto město je nejen památné, ale i velice krásné. Rozprostírá se na množství kopců a výšin. Jeho dominantu tvoří Omarova mešita s velkou zlatou kopulí, na místě někdejšího Šalomounova chrámu. Pro nás je však srdcem města chrám Vzkříšení, kde se pod jednou střechou nalézá Golgota – místo ukřižování našeho Pána Ježíše Krista, i Boží hrob – místo jeho slavného vzkříšení.

Chrám Vzkříšení byl centrem našeho pobytu ve Svatém městě. Poprvé jsme do něho vstoupili v pátek, kdy jsme vykonal křížovou cestu se čtením evangelií. S sebou jsme nesli krásný

dřevěný kříž, který vyřezali srbští účastníci naší výpravy. Vyšli jsme z Praetorie, kde byl Pán Ježíš vězněn spolu s lotrem Barabášem. Zde jsme se poklonili na místě, kde byl náš Spasitel připoután, a stejnou cestou, po které kdysi kráčel, aby se za nás nechal ukřižovat, jsme došli až do chrámu Vzkříšení – na místo, kde se uskutečnilo naše vykoupení. Bylo by těžké popsat, co jsme cítili, když jsme se modlili na Golgotě a v Božím hrobě.

Na Božím hrobě, který se nachází v malé jeskyni uprostřed chrámu, se každý den o půlnoci slouží liturgie. Dvakrát jsme měli možnost se této noční bohoslužby zúčastnit. Zejména nedělní liturgie pro nás zůstane nádherným, nezapomenutelným zážitkem.

Kromě chrámu Vzkříšení se v Jeruzalémě nachází nesčetné množství dalších svatých míst, každý kout připomíná velké tajemství našeho vykoupení. Je pro nás velkým Božím darem, že jsme zde mohli pobývat a načerpat mnoho blahodati.

Kuvuklie (Kristův hrob)

Hned první den v Jeruzalémě jsme navštívili Olivovou horu, kde jsme políbili kámen, na kterém stál Pán Ježíš před svým Nanebevstoupením, a podívali jsme se do zdejšího ruského ženského monastýru. Rusky mluvící sestry nejsou ve Svaté Zemi žádnou výjimkou, ať už po-

cházejí odkudkoli. Jedna z nich, sestra Marina, se stala naší průvodkyní po Jeruzalémě i na dalších místech. Jiná ruský mluvící sestra, původem Australanka, nás zase v klášteře svatého Kříže (rovněž v Jeruzalémě) dojala svým procítěným vyprávěním o prvním hříchu, pokání a lidském vykoupení.

Na úpatí Olivové hory se rozprostírá Getsemanská zahrada. Nad zelení se tyčí bílé věže se zlatými kopulemi – ruský chrám sv. Marie Magdaleny. Niž je pak řecký klášter na místě, odkud bylo vzato do nebe tělo Přesvaté Bohorodice. Toto místo, obklopené množstvím lampád, se nachází v hlubině starobylého chrámu, kam se vstupuje po velice dlouhém schodišti. V chrámu se nalézá i zázračná ikona Matky Boží Jeruzalémské.

Byli jsme také na hoře Sión a viděli jsme zbytky večeráda, hrobu krále Davida a místo zesnutí Přesvaté Bohorodice. Na hoře Sión je rovněž kněžský seminář jeruzalémského patriarchátu. Jistě krásným zážitkem bylo pro nás setkání s jeruzalémským patriarchou Irenejem, který byl tak laskav a věnoval nám svůj vzácný čas při tříčtvrtěhodinové audienci. Patriarcha mezi jiným vzpomenu i našeho metropolitu Nikolaje, na jehož intronizaci byl přítomen.

Den před odjezdem jsme podnikli cestu do Betléma, kde je na místě Kristova narození zbudována velká starobylá bazilika Božího Narození. Na zpáteční cestě jsme se zastavili v městečku Bedžala (Beit Jala), jehož obyvatelstvo je ze sedmdesáti procent tvořeno pravoslavnými Araby. Přijal nás místní kněz, otec Georgios, který nás provedl po chrámu sv. Mikuláše – tento velký světec zde po nějaký čas působil – a ukázal nám školu pro arabské děti. Bylo vidět, že zdejší křesťanská komunita se dvěma chrámy a vzdělávacím centrem je velmi živá a kvetoucí.

Naše pouť vedla po svatých místech a její náplň byla především duchovní, ale odnesli jsme si i „světské“ zážitky – třeba když jsme v úzkých jeruzalémských uličkách sáhodlouze smlouvali s arabskými obchodníky o nějakou drobnost, nebo když se někteří z nás odhodlali k jízdě na velbloudu.

Viděli jsme alespoň částečně, jak dnes žijí lidé na místech, která tak dobře známe z četby Písma. Viděli jsme, že velká izraelská města se

v mnohém podobají našim městům, i když architektura je jiná (staví se převážně z bílého kamene, který je tu levnou stavební surovinou) a po ulicích chodí zahalené arabské ženy. Zahlédli jsme i chudobu, která panuje na předměstích a ve vesnicích. Viděli jsme, jak dnes vypadá krajina Zaslíbené země (je značně různorodá – najdeme zde poušť, moře, hory i úrodnou nížinu). Pobývali jsme na místech, která dnes bývají dě-

jištěm nesmyslného násilí a pochopili jsme, že i tam je možné a nutné žít normálním životem...

Ze Svaté Země jsme si odnesli nepřeberné množství zážitků a hlavně jsme získali velice mnoho pro náš duchovní život. Věříme, že jsme přivezli požehnání i pro ty, kdo se naší poutě nemohli z nějakého důvodu zúčastnit. Nezbyvá než chválit Boha a vzdávat mu za to vřelě díky!

Marie Křížková

Duchovní pouto s pravoslavnými Araby

Zcela mimořádné duchovní přátelství navázala naše brněnská farnost s pravoslavnými Araby z palestinského města **Beit Jale** (Bedžala). Velké město, ležící nedaleko Betléma, na autonomním palestinském území ve státu Izrael, jsme navštívili při naší únorové pouti po Sv. Zemi. Žije zde více než 10.000 Arabů, vesměs pravoslavných křesťanů. Duchovním otcem jedné ze dvou bedžalských farností je otec Georgios, který nás spolu s bratrem Basheerem mile přijal a provedl místním duchovním centrem. Na vlastní oči jsme mohli spatřit vzkvétající pravoslavnou farnost, setkat se tu s krásnými, vychovanými a vzdělanými dětmi a mládeží, která je semknuta kolem svého duchovního pastýře. Jak nám poz-

ději napsal náš nový přítel Basheer Abueed, i pravoslavní z Beit Jaly byli naplnění radostí z naší návštěvy a z vědomí, že i když jsme od sebe tolik vzdáleni, tvoříme společně jedno nerozdělené Tělo našeho Pána Ježíše Krista. Bratr Basheer ve svém dopisu mimo jiné píše: „podobně jako vy v České republice jsme i my – pravoslavní Arabové – ve své vlasti pouze menšinou; na rozdíl od vás jsme však obklopeni dvěma různými národy, které nás svorně nenávidí: Židy i Muslimy. A přestože tolik trpíme, přece se musíme každý den učit, jak své nepřátele milovat.“ Doufáme, že budeme moci s bedžalskými křesťany zůstat i nadále v kontaktu a duchovním přátelství. Kéž jim Hospodin udělí svůj mír!

Krátká oznámení

NAPSALI O NÁS... ve společensko-duchovním čtvrtletníku **Svetlo Pravoslávia**, který začal vycházet o něco dříve než náš „Pastýř“ v Banské Bystrici. Autoři slovenského časopisu s radostí přivítali vznik brněnského pravoslavného věstníku a přejí nám v našich aktivitách vše dobré. I my jim posíláme podobné srdečné přání a doufáme, že zůstaneme se „Svetlom Pravoslávia“ a jeho odpovědnou redaktorkou Mgr. Janou Šomodíkovou i nadále v úzkém kontaktu.

PŘEHLEDKA PRAVOSLAVNÝCH FILMŮ – O 2. velkopostní neděli, zasvěcené sv. Řehoři Palamovi, zahájil svou činnost **Pravoslavný filmový klub** při chrámu sv. Václava. Při první projekci zhlédlo asi 25 diváků dokumentární film *Velké povečeří s Kánonem Ondřeje Krétského* z dílny Kyjevsko-pečerské lávry, na další nedělní podvečery byly připraveny dokumenty *Strastný týden a Pascha v Jeruzalémě* (14. 3.), *Blahodatný oheň* (21. 3.) a *Po stopách Krista* (28. 3.). Nadále budou projekce filmů probíhat v neděli od 19 hod. v prostorách Svatováclavské hudební školy (Úvoz 62), o plánovaném programu se můžete dozvědět na nástěnce v chrámu sv. Václava.

*Se zármutkem v srdci oznamujeme, že dne 25. března 2004 jsme se v našem chrámu sv. Václava rozloučili s drahým panem **MUDr. Svetozarem Trkuļjou** (nar. 23.1.1938), jenž pocházel z Mostaru. Zesnulý bratr v Kristu Svetozar velmi miloval svůj srbský národ a vlast, za které byl odhodlán obětovat i svůj život. Na přání pozůstalé rodiny byl bohoslužebný smuteční obřad vykonán v jazyce staroslovanském a srbském. Věčná mu paměť!*

Aktuality z pravoslavného světa

tragickými událostmi v Kosovu a Metochii

Nepokoje, k nimž došlo včera a dnešní noci v celé oblasti Kosova a Metochie, představují pokračování už dlouhá desetiletí trvajícího organizovaného albánského teroru vůči pravoslavnému srbskému národu, srbskému i světovému kulturnímu dědictví a taktéž vůči ostatnímu nealbánskému obyvatelstvu na tomto teritoriu. Tero-rismus a násilí, které se zvláště projevíly v r. 1981 zapálením budovy sídla patriarchy v Peči, pokračovaly bez přerušení do r. 1999, kdy v důsledku bombardování silami NATO a vyhnání několika set tisíc Srbů a dalšího nealbánského obyvatelstva nabyla na ještě větší síle a intenzitě. Výsledkem tohoto neslýchaného násilí se stalo několik tisíc zajatých a zavražděných mužů, žen a dětí, vypálené srbské vesnice a města, zabití a ohrožení majetku národa a Církve, více než 115 zničených a zpustošených monastýrů a chrámů. To vše se přitom dělo v době, kdy se tato oblast nacházela pod bezprostřední ochranou mezinárodního společenství. Vrcholem všeho se stal současný, bezpochyby předem naplánovaný nevidaný pogrom zbývajících srbského obyvatelstva a jeho staletých svatých. Za jediný den bylo vypáleno a zničeno více než patnáct nejvýznamnějších chrámů a kulturních památek 14.–19. století, počínaje monastýrem Svatých Archan-đelů a chrámem Bohorodice Ljevišské v Prizrenu a konče chrámem svatého Mikuláše (19. stol.) v Bělom Poli. Byly zavražděny desítky lidí, jsou vypalovány a ničeny zbývajících srbské vesnice v celém Kosovu a Metochii, minometnému ostře-lování byl vystaven monastýr Děčany, ohroženo je sídlo patriarchy v Peči a monastýr Gračanica. Každému jen trochu rozumnému člověku je jasné, že jde o naplánovanou všeobecnou etnickou

Provolání Archijerejského synodu Srbské pravoslavné církve v souvislosti s nedávnými

čistku a o zničení všech kulturních a duchovních stop přítomnosti křesťanského srbského národa na území Kosova a Metochie. Představitelé mezi-národního společenství, KFOR a UNMIK, přitom svým jednáním či nečinností od r. 1999 vědomě či nevědomě napomáhají definitivnímu vyhlazení srbského národa a zničení jeho kultury a ko-sovských svatých, které jsou společně všem křesťanům. Naše vláda je navzdory rezoluci Rady bezpečnosti č. 1244 zbavena možnosti bránit svůj národ a část svého území, zatímco ti, kteří ve jménu ochrany lidských práv a svobod vzali na svá bedra ochranu a odpovědnost, napomáhají svou pasivitou k eskalaci nevidaného teroru v srdci Evropy.

V souvislosti s tím se obrací Posvátný archi-jerejský synod na představitele jednotného státu Srbska a Černé Hory a na vládu Srbska s výzvou, aby učinili vše, co bude v jejich silách, pro zá-chranu srbského národa před vyhubením a defini-tivním vyhnáním z Kosova a Metochie.

S výkřikem bolesti se obrácíme na Evrop-skou unii, Rusko, USA a OSN, aby neprodleně zastavily tento pogrom a teror, ve jménu Boha a lidské důstojnosti.

Obrácíme se na Albánce v Kosovu a Meto-chii a na jejich vůdce, aby učinili přítrž tomuto ší-lenství, kvůli sobě a své budoucnosti. Připomíná-me jim i sami sobě obecně lidskou zkušenost, že násilí, nespravedlnost a nenávisť nepřinesly nikdy nikomu nic dobrého. Vyzýváme konečně v tuto přetěžkou dobu celý náš národ, aby zesílil půst a modlitbu za spásu a vysvobození, za mír mezi námi a na celém světě.

(Bělehrad, 18. března 2004)

Zájemci o podrobnější informace o kosovském konfliktu se mohou obrátit na dva srbské studenty, na jejichž adresu kosovoinfo@seznam.cz lze vznášet dotazy v češtině, srbsčině, angličtině, němčině a ruštině.

● CHILANDARSKÝ MONASTÝR V PLAMENECH – Jeden z nejstarších a nejvýznamnějších srbských monastýrů a jediný srbský klášter na Sv. Hoře Athos v Řecku, monastýr Chilandar, zachvátil v noci ze 3. na 4. března zničující požár. Téměř celou noc se asi 20 místních mnichů snažilo vlastními silami oheň uhasit. Hasičským vozům se kvůli těžce sjízdným cestám podařilo na místo dorazit teprve nad ránem. Po několika dalších hodinách dostalo asi 60 hasičů vzniklý požár pod kontrolu. Ke ztrátě lidských životů naštěstí nedošlo, zničena byla část kelií mnichů, pokoje pro hosty a dvě kapličky s unikátními nástěnnými freskami ze 17. století. Plameny se nedotkly starobylého kathedikonu ze 12. stol. ani jídelny s freskami ze 14. stol. V bezpečí zůstaly též vzácné ikony z 11. stol. i drahocenné staroslověnské rukopisy v proslulé chilandarské knihovně.

● JERUZALÉMSKÝ PATRIARCHA DOSUD NEPOTVRZEN IZRAELSKOU VLÁDOU – Ani téměř po dvou letech od své církevní kanonické volby nebyl jeruzalémský patriarcha **Irineos** oficiálně uznán vládou státu Izrael. Před několika týdny se zdálo, že se dlouho „zamrzlé ledy“ konečně pohnuly, když jej izraelský kabinet ministrů v jeho funkci potvrdil. Poslední zprávy z 25. února tohoto roku však hlásí, že Vrchní soud Izraele patriarchovo oficiální uznání opět zmrazil. Podle tradice musí kandidaturu pravoslavného patriarchy jeruzalémské církve potvrdit jednotliví představitelé všech místních vlád. Vlády palestinské autonomie a Jordánska uznaly patriarchu hned po jeho zvolení.

● SVĚTLO PRAVOSLAVÍ ŽÁŘÍ I V LIBANONU – Na jihu Libanonu, který je pod kontrolou šiitské organizace Hizballah, se rodí staronový ostrůvek Pravoslaví. Duchovním útočištěm nejen místních pravoslavných křesťanů se tu stal **monastýr sv. Mamaje**. Přestože k němu vede cesta nebezpečným územím, kde není ničím neobvyklým výstražné upozornění na nebezpečí min, věřící si cestu k této svatyni vždy najdou. Stále častějšími návštěvníky monastýru se stávají místní muslimové, kteří zde žijí s pravoslavnými věřícími v míru a kteří velmi ctí památku sv. Mamaje; dokonce zde nechávají křtít své děti. V době sv. Mamaje (původně Mamase, před více než 1200 lety) monastýr obývalo více než 200 mnichů; dnes zde žijí prozatím jen tři, ale brzy se ke dvěma libanonským jeromonachům a jednomu syrskému mnichu mají přidat další čtyři bratři. Igumen monastýru o. Michail zůstává optimistický a věří, že se místo opět zaskví ve své dřívější kráse. Vždyť již dnes sem přichází na velké svátky více než 1000 věřících, často až z dalekého Ruska, Řecka či USA.

Oslavme, věřící, Slovo spoluvěčné s Otcem a Duchem, z Panny ku spasení našemu se zrodíš, a pokloňme se jemu, neboť ráčilo vstoupiti s tělem na kříž, smrt přetpěti a mrtvé vzkřísiti skrze slavné vzkříšení své.

(nedělní tropar, hlas 5.)

Na hrobě tvém zjevily se mocnosti andělské a hlídači strnuli, i stála Maria u hrobu, hledajíc přecházející Tělo tvé. Zajal jsi peklo, neutrpěv od něho, potkal jsi pannu, Životodárce. Vstavší z mrtvých, Pane, sláva tobě.

(nedělní tropar, hlas 6.)

Křížem svým jsi zničil smrt a otevřel jsi lotru ráj, pláč žen nesoucích vonné masti proměnil jsi v radost a apoštolům přikázal jsi hlásati, žes, Kriste Bože, z mrtvých vstal a daroval světu velikou milost.

(nedělní tropar, hlas 7.)

**„Nechte dítek přijít
ke mně“**

**Milé děti: „Kristus vstal
z mrtvých! Vpravdě vstal
z mrtvých!“**

Tímto pozdravem se pravoslavní křesťané radostně zdraví od Velikonoc až do svátku Nanebevstoupení Páně. Svátý apoštol Pavel napsal: „Kdyby Kristus nebyl vzkříšen, naše kázání by bylo prázdné, prázdná by byla i naše víra.“ Vzkříšení Ježíše Krista je tím největším a nejpravdivějším důkazem, že on je Boží Syn. Svátý Jan Křtitel o Ježíši Kristu řekl, že je Beránek Boží, který snímá hříchy světa. Je novou Paschou, protože Kristus nás lidi vysvobodil z moci zla a smrti a daroval nám nový život. A tato nová Pascha je věčná. Připomeňme si tedy, jak je Vzkříšení Pána Ježíše Krista uvedeno ve svatém evangeliu.

Časně z rána v neděli se vydaly Marie Magdaléna, Marie Jakubova a Salome ke hrobu Pána Ježíše Krista. Nesly s sebou vonné masti, aby podle tehdejšího zvyku pomazaly Kristovo tělo. Těžký kámen, který zakrýval vstup ke hrobu, jim působil starosti. Kdo jim ho odvalí? Když však přistoupily blíže, údivem strnuly. Hrob byl otevřený. Vešly, ale Pánovo tělo v něm nenašly. Spatřily však zářícího anděla v bělostném rouchu: „Nebojte se,“ promluvil anděl, „vím, koho hledáte. Ježíše, který byl ukřižován. Ale on zde není, protože vstal z mrtvých. Jděte a oznamte tuto novinu jeho učedníkům.“

Ženy-myronosice (nesly myro – vonné masti) byly dojaté a ve velké radosti spěchaly s touto radostnou zvěstí k učedníkům. A hle, po cestě spatřily před sebou vzkříšeného Krista. Přišly k němu, padly mu k nohám a klaněly se mu. „Nebojte se, běžte a vzkazte mým učedníkům, aby šli do Galileje a tam mě uvidí.“

A skutečně! Ježíš se zjevil svým učedníkům a pozdravil je: „Pokoj vám!“ Učedníci se radovali a klaněli se mu. „Jděte ke všem národům,“ promluvil k nim, „a získávejte mi učedníky. Křtěte je ve jménu Otce i Syna i Svatého Ducha a učte je zachovávat vše, co jsem vám přikázal. A já budu s vámi po všechny dny až do konce světa!“

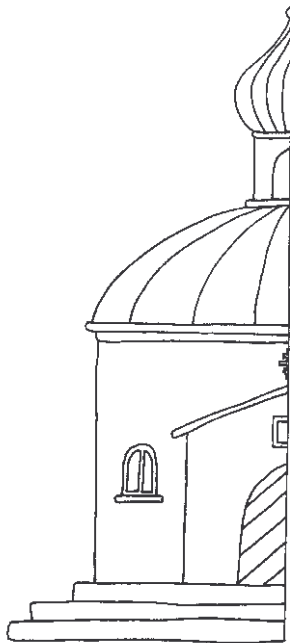
Uspořádej události a označ je čísly 1 – 6

- () Zatčení Ježíše Krista
- () Vzkříšení Ježíše Krista
- () Tajná večeře
- () Odsouzení Ježíše Krista
- () Slavnostní vjezd Ježíše Krista do Jeruzaléma
- () Ukřižování Ježíše Krista

S výsosti sestoupil jsi, Milosrdný, a podrobil jsi se třídnímu pohřbení, abys nás osvobodil od utrpení, Živote a vzkříšení naše, sláva tobě.

(nedělní tropar, hlas 8.)

Dokresli chrám,
nezapomeň nakreslit
kříž na kopuli

Zkušenost naší Církve radí, abychom na těžší, masitou stravu po právě skončeném postu přecházeli postupně, a zabránili tak nezdravému přejídání

se hned v prvních dnech po Pasce. Naše slabost tomu však dokáže často jen velmi obtížně zabránit. Ač Vám zde, milí čtenáři, předkládáme typické paschální „sladkosti“, které patří neodmyslitelně k radostem „svátku všech svátků“, nabádáme Vás i nás samotné, abychom neuváženě nepřišli o „duchovní křídla“, která jsme získali v době velkopostní. Ještě než si představíme klasické paschální deserty, připomeňme si krátce, jak vznikl zvyk barvení velikonočních vajíček.

Paschální receptury

Proč se barví velikonoční vajíčka?

Velikonoční barvení vajíček bývá často nesprávně pokládáno za pohanský zvyk, uměle spojený s tradicí křesťanskou. Posvátné podání pravoslavné Církve nám však uchovalo příběh, který jednoznačně dokazuje křesťanský charakter tohoto zvyku. Poslyšme vyprávění o nejznámější z myronosic, sv. Marii Magdaleně!

Při svých misijních cestách, na kterých zvěstovala o Kristově slavném vzkříšení, zavítala sv. Marie Magalena do stále ještě pohanského Říma. V té době (14 - 37 po Kr.) v něm vládl krutý císař Tibérius. Marie stanula před samotným císařem a vyprávěla mu o nespravedlivém soudu Pontia Piláta a židovských velekněží, kteří odsoudili a nechali ukřižovat Pána Ježíše Krista. Když se Tibériovi zmínila o Kristově vzkříšení, císař jí nevěřil a namítl: „Cožpak může být někdo vzkříšen z mrtvých?“ Marie mu tehdy podala bílé vejce a zeptala se ho: „A může se snad z bílého vejce stát červené?“ Bílé vajíčko, které držela v ruce – tento symbol života – se rázem obarvilo na červenou, na znamení nového života, obmytého krví, jež byla prolita na Kříži.

Na mnoha církevních obrazech, ikonách či freskách bývá od těch dob znázorňována sv. Marie Magdalena, jak stojí před římským císařem Tibériem, podávajíc mu červené vejce a vyznávajíc slavné Kristovo vzkříšení: „Kristus vstal z mrtvých!“ A snad kdesi v hloubi udivené duše Tibériovy je slyšet ozvěna: „Hle, zázrak, vpravdě vstal Kristus z mrtvých!“

Velikonoční pokrmy

Tvarohová pascha

1 kg tvarohu, 10 vařených žloutků, 250 g másla, 400 g moučkového cukru, rozinky, mandle, ořechy, kandované ovoce, citronová kůra.

Tvaroh, žloutky, cukr a máslo důkladně promícháme v hnětači. Když je těsto hladké, přidáme podle chuti strouhanou citronovou kůru a ostatní přísady. Formu na paschu (můžeme použít i nový květináč s otvorem) vyložíme gázou a naplníme hmotou po okraj. Zatížíme, dáme do chladna a necháme alespoň přes noc vykat. Hmota ztuhne, zmenší svůj objem a po vyklopení pěkně drží tvar. Hotovou paschu můžeme ozdobit sušeným ovocem, cukrovým zdobením apod.

Carský kulič

Těsto: 5 hrnků hladké mouky, 1,5 hrnku smetany, 250 g másla, 1 hrnek moučkového cukru, 8 žloutků, sekané ořechy, rozinky, kandované ovoce, špetka soli, 1 balíček droždí, vanilkový cukr.

Poleva: 1 bílek, 1 hrnek moučkového cukru, lžička minerálky nebo limonády.

Droždí rozmícháme v teplé smetaně, přidáme polovinu množství mouky, lžíci cukru a necháme kynout na teplém místě. Žloutky rozmícháme s cukrem a máslem do pěny. Když těsto nakyne, přidáme k němu rozmíchané žloutky s cukrem a máslem, sekané ořechy, rozinky, kandované ovoce a dobře promí-

cháme. Pak přidáme druhou část mouky, sůl, vanilkový cukr a důkladně zpracujeme. Těsto necháme kynout, až zdvojnásobí svůj objem. Kulatou formu vymažeme máslem, těsto do ní vložíme a opět necháme kynout (asi hodinu). Pečeme při 200-220°C. Vychladlý kulič vyklopíme a vrchní část mažeme polevou, kterou ještě před zaschnutím zdobíme barevným cukrovým zdobením.

Velikonoční beránek

6 vajec, 150 g másla, 200 g cukru, asi 1/4 l mléka, citronová kůra, 400 g polohrubé mouky, 1/2 kypřicího prášku do pečiva, špetka soli, pečící forma beránka.

V míse utřeme máslo a přidáváme postupně žloutky, vždy se lžící cukru, a pak zase po lžících mouku s mlékem. Asi 3 lžíce mouky promícháme s kypřícím práškem a přidáme do těsta až nakonec se sněhem z bílků. Těsto okořeníme citronovou kůrou. Formu pečlivě vymažeme a vysypeme hrubou moukou, pak nalijeme těsto a pečeme 1/2 až 3/4 hodiny. Vychladlého beránka vyklopíme, pocukrujeme nebo zdobíme čokoládovou polevou.

Tradiční pouť do historického centra Velké Moravy

V sobotu 22. května pořádá brněnská pravoslavná farnost spolu s bulharskou obcí v Brně **slavnostní pouť do Mikulčic**, která se koná u příležitosti svátku slovanských věrozvěstů sv. Cyrila a Metoděje (11.5. dle juliánského kalendáře). Od 10 hod. bude na autentických základech mikulčické baziliky sloužena sv. Liturgie, po jejím skončení bude položen věnec k pamětní desce, připomínající příchod sv. věrozvěstů v r. 863. Součástí poutě bude též zajímavý kulturní program. Odjezd autobusem od chrámu je v 8.30.

Pozvánka na hodiny náboženství

Rádi bychom pozvali **všechny děti na hodiny náboženství**, které se konají každý čtvrtek v 17 hod. v prostorách Svatováclavské hudební školy na Úvoze 62.

Staňte se členy pravoslavného pěveckého sboru!

Zveme všechny zájemce o zpěv na zkoušky **smíšeného a mužského sboru**, které působí při farnosti sv. Václava. Zkoušky smíšeného sboru probíhají každý čtvrtek od 18 hod. v prostorách Svatováclavské hudební školy, mužský sbor zkouší každé pondělí od 19 hod. tamtéž. Znalost hudební teorie ani not není podmínkou!

Sledujte internetové stránky farnosti sv. Václava!

Na internetových stránkách **www.pravoslavbrno.cz** brněnské pravoslavné farnosti je vystavena nová rubrika „Fotogalerie“, v níž můžete zhlédnout fotografie z našich nedávných poutních cest z Řecka, Počajeva, ze Sv. Země a konečně snímky zachycující znovuvysvěcení našeho chrámu. Pro blízkou budoucnost je plánováno rozšíření webových stránek o nové příspěvky a rubriky.

Pravoslavné vyznání

Díky Bohu, že zve lidi různými způsoby ke spáse. Když nahlédneme do historie Církve, vidíme, že mnozí velcí hříšníci byli s Boží pomocí navráceni zpět k Bohu. Svůj další život pak prožili v pokání a službě Bohu. Byli Bohem a Církví oslaveni jako svatí.

Díky Bohu, že nás nikdy neopouští, ale stará se o nás, i když zůstáváme v hříchu a v duchovní temnotě.

Díky Bohu, že je milosrdný a milující Otec, který má tolik lásky k nám neposlušným, že používá všechny možné způsoby, aby nás probudil z duchovního spánku, abychom začali přemýšlet nad svým životem a abychom pochopili, že jsme na špatné cestě.

Díky Bohu, že jedním z prostředků, kterých Bůh užívá, jsou starci. Kdo jsou vlastně starci? Jsou to lidé, kteří dosáhli nebo mají velmi blízko k dosažení plnosti duchovní zralosti. Starci jsou převážně mniši, kteří zasvětili celý svůj život Bohu a žijí v monastýrech. Největší starci žili a dosud žijí např. v Řecku – na Svaté Hoře Athos, na Ukrajině – v Kyjevsko-pečerské a Počájevské lávře nebo v Rusku – v Trojicko-sergijevské lávře.

Díky Bohu za to, že nás prostřednictvím těchto lidí navrací na správnou cestu spásy a duchovního života. My, obyčejní lidé, si ne vždy uvědomujeme, jak velká je síla modlitby těchto lidí. Modlitby těchto spravedlivých Bůh vyslyší, a my se díky jejich modlitbám navracíme a začínáme žít duchovním životem, zachraňující se od věčné smrti.

Díky Bohu za to, že i v současném světě, prostoupeném hříchem, nám Bůh posílá takové lidi, kteří obětují svůj život Bohu, slouží nám příkladem a jsou nám podporou k naší spáse. Na jejich přímluvy může svět ještě existovat. Jejich život je často skrytý. Může se stát, že přicházíme k takovému člověku ke zpovědi a nepoznáme hned – možná nikdy – že je velký před Bohem a že především díky jeho modlitbám duchovně prozíráme, že především díky jeho radám nacházíme cestu spásy – cestu k Bohu.

Díky Bohu za to, že nám dává takové lidi: lidi svaté, s jejichž pomocí můžeme, ale i musíme vlastními silami změnit svůj život a začít žít životem duchovním. Žít podle učení svaté Pravoslavné církve, která v plné míře zachovává vše potřebné k naší spáse, a čerpat z její bohaté duchovní pokladnice – abychom i my s Boží pomocí a na přímluvy Přesvaté Bohorodice a všech svatých dospěli v „muže dokonalého, v míru plnosti věku Kristova“ (Fil. 4,13)

Díky Bohu za vše!

Igor Smal-Stotskyj

Vpravdě vstal z mrtvých! Воистину воскрес! Αληθώς ανέστη!

Obsah

Slovo úvodem	2
O svátcích	
Světlé Kristovo Vzkříšení	3
Poslední zastavení před svatou Paschou	5
„...pravoslavlí je našemu národu vlastní a rodné...“	7
rozhovor s otcem Joakimem, igumenem Monastýru sv. Gorazda ve Hrubé Vrbce	
Životy svatých	
Svatý Cyril, učitel Slovanů.....	11
Pohledy do historie	
Mikulčice – „staré město Rostislavovo“	14
Liturgika	
Výklad všenočního bdění (dokončení).....	17
Ikonografické zobrazování žen-myronosic	20
Svět Starého zákona	
Prorok Jonáš.....	22
Neznámý svět víry	
Blahodatný oheň.....	25
Ze života naší farnosti	
Poutí do Svaté Země.....	26
Duchovní pouto s pravoslavnými Araby.....	28
Krátká oznámení.....	28
Aktuality z pravoslavného světa	
Provolání Archijerejského synodu Srbské pravoslavné církve.....	29
„Nechte dítek přijít ke mně“	31
Paschální receptury	
Proč se barví velikonoční vajíčka?.....	32
Velikonoční pokrmy.....	33
Pravoslavné vyznání	35

Číslo 3/2004 vydáno u příležitosti svátku slavného Kristova Vzkříšení

Pro vnitřní potřebu vydává redakční rada brněnského pravoslavného věstníku „Dobrý pastýř“. Odpovědný redaktor: Michal Dvořáček; členové redakční rady: Jaroslav Černočský, Marek Malík, Jan Zbyněk Zavřel, Marie Křížková, Vladimír Štěpánek, Igor Smal-Stotskyj, David Sýkora, Kateřina Plesníková. Další přispěvatelé článků: otec Karel Podracký, mátuška Anna Podracká a otec igumen Joakim. Grafická úprava: Joakim T. Bílek, Jan Zbyněk Zavřel, na OpenOffice.org. Perokresby na obálce: Marek Malík.
Kontakt: dobrypastyr.brno@email.cz <http://www.pravoslavbrno.cz>